

DREYFUS DAVASI

SAMİ SELÇUK STAR GAZETESİ

07-14-21-28 MAYIS // 05-12-19-26 MAYIS //02-09-16-23-30 HAZİRAN // 07 TEMMUZ

General Charles de Gaulle'ün değişmez ilkesi şudur: "Büyük olmayan Fransa, Fransa olamaz".

Savaş anılarına böyle başlar ve şöyle der: "Çocukluğumda yüzlerle ve sözlerle açığa çıkan zayıflıklarımız ve yanılgılarımız kadar hiçbir şey beni üzmemiştir: Fachoda'nın yitirilmesi, Dreyfus Davası, toplumsal çatışmalar, dinsel uyumsuzluklar." (Mémoires de Gaulle, I, L'Appel, 1940-1942, Paris, 1954, s. 6).

De Gaulle, ulusçu akımların güçlendiği bir dönemde Hartum'un güneyindeki Fachoda'nın (Kodok) Fransa'yı küçük düşürecek biçimde 1898'de İngilizlere bırakılmasını başa alıyor.

Haklıdır.

Ama onu üzen ikinci sıradaki olay, Dreyfus Davasıdır.

Bunların o dönemin gençliğini biçimlendirdiğine parmak basıyor, de Gaulle.

Gerçekten Dreyfus Davası, çapından daha etkili olmuştur ve çok önemlidir.

Çünkü Üçüncü Cumhuriyet dönemini, siyasal ve toplumsal açılardan en çok sarsan olaylardan biridir, bu Dava.

Önemlidir. Çünkü bugün de Fransa'da üzerinde en çok inceleme yapılan ve tartışılan konulardan biridir.

"Sorumlu kim(ler)dir?" sorusunun yanıtı başka başkadır.

Yorumlar çeşitlidir.

Davanın özgürlükçü parlamenter rejimin egemen olduğu Üçüncü Cumhuriyet döneminde çıktığına, o dönemdeki kamuoyunun özellikle Meclis, Hükümet, yargı ve ordu gibi geleneksel güçlere üstünlüğünün bu olay ile kanıtladığına parmak basan Georges Sorel, Davayı "Dreyfusçü Devrim" diye niteler. Son yargısı daha da çarpıcıdır: "Cumhuriyetçi soylu sınıfın yok edilmesi, Fransa'da parlamenter rejimin neden bir masal olduğunu ortaya koymuştur".

Aralarında Maurice Barrès (Scènes et doctrines du nationalisme, 1952) , Jean Jaurès (Preuves, 1898), Léon Blum (Souvenir sur l'Affaire, 1935), François Goguel (Histoire de la IIIe République, 1946), E. Giscard d'Estaing (D'Esterhazy ... Dreyfus, 1960), Marcel Thomas (L'Affaire sans Dreyfus, 1961), Henri Guillemin (L'Enigme Esterhazy 1962) gibi birçok ünlü düşünürün, aydının ve siyasetçinin incelemeler yaptığı, kitaplar yazdığı bu Dava, o günlerde Fransız kamuoyunu, ülkeyi, partileri, salonları ve

hatta aileleri ikiye bölmüştür.

Bugün de bölmeyi sürdürüyor.

Acaba neden?

İnceleyelim.

İlkin on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğindeki Fransa'ya bakalım.

Fransa, 1870'te Sedan savaşında Almanya'ya yenilmiş, Frankfurt antlaşmasıyla Alsace-Lorraine bölgesini yitirmiştir.

Bu arada 1879'da Panama bunalımı iyi sonuçlanmamıştır.

Bu eziklik ve sarsıntı altındaki Fransa, Almanya'ya sürekli bilgi sızdığından kuşkulananmakta ve yenilgiyi buna bağlamaktadır.

1888'de başında General Georges Boulanger'nin bulunduğu "Bulanjist akım" gün ışığına çıkmış, eyleme dönüşmüştür (1889-1891).

Akımın ilk başlangıcında ve gerisinde Almanya'ya kaptırılan Alsace-Lorraine bölgesini gözetlemekle yükümlü Fransız görevlilerin kullanıldığına ilişkin, içinde Almanya'nın bulunduğu bir casusluk davası vardır: 1887'de gündeme giren Schnaebelé Davası.

Bulanjist akım, gittikçe güçlenir. Burjuva sınıfına, parlamenter rejime karşıdır. Monarşik bir mantıktan esinlenmektedir. Üçüncü Cumhuriyeti tehdit etmektedir.

Dreyfus Davası ile ilgili soruşturmanın başladığı 1994'e gelince, Katolikler ile Cumhuriyetçiler, seçkinlerin ortak isteklerini yanıtlayan bir uzlaşmada buluşmuşlardır.

Ortam duygusaldır. Sağduyu, sağgörü, yerini patlamaya hazır bir gerilime bırakmıştır.

İşte tam bu sırada Bayan Marie Bastian'ın bulduğu bir belge kamuoyunu sarsacak, yer yerinden oynayacaktır.

Bayan Bastian, hem Fransa Savaş Bakanlığı Haber Alma Servisi görevlisidir, hem de Almanya Büyükelçiliğinde temizlikçidir. Okuma yazma bilmemektedir. Ama önemli bir görevi, gizli bilgileri toplama görevini yerine getirmektedir.

Alman Büyükelçiliğindeki Askeri Ataşe Albay Maximilian von Schwartzkoppen ise sadece ataşelik değil, arkadaşlarıyla birlikte casusluk görevini de yerine getirmektedir. Aslında bu görevi pek de sevmemektedir.

Askeri Ataşe Albay Maximilian von Schwartzkoppen'in kötü bir alışkanlığı vardır. Casusluk ile ilgili belgeleri inceledikten sonra yakmamakta, sadece yırtıp çöp sepetine atmakta, onları yakmalarını personelden istemektedir.

Bayan Bastian da elbette topladığı belgeleri, Fransız Haber Alma Servisine,

buradaki görevli subay Henry'ye iletmektedir.

Bayan Bastian, 24 ya da 26 Eylül 1894 tarihlerinden birinde Alman Büyükelçiliğindeki Askeri Ataşe von Schwartzkoppen'in çöp sepetinde önü ve arkası elle yazılmış dört köşe çizgili, ince bir kâğıt bulur ve Henry'ye verir.

Daha sonraları "bordro" diye anılacak olan bu belgeyle Topçu bölüğünden birinin Almanlara bilgi sızdırdığı kanısı uyanır.

Heyecan ve öfke doruğa tırmanır.

-2-

1994'te akıl almaz bir öfke patlamıştır Fransa'da?Niçin?Ortam en ufak bir kıvılcımla patlamaya hazırdı da ondan.

Zira sadece Cumhuriyet karşıtı Bulanjist akım ve Schnaebelé Davası değil, daha birçok koşullu, Dreyfus Davasını etkilemek üzere pusuda beklemektedir.

Dönem casusluklar dönemidir. Her devlet bir casusluk ağı kurmuştur.

Kuşkusuz Fransa'da da durum öyledir.

1870 yenilgisinden sonra iki şey öne çıkmıştır.

Birincisi, güçlü bir ordu kurmak. Alman tarihçisi Ranke, bu dönem Fransa'sını şöyle betimlemektedir: Demokratik rejim artı meslekten gelenlere teslim edilmiş ordu. İkisinin işbirliği eşittir Fransa.

Ordunun güçlendirilmesi görevleri, General du Barail ile özellikle Savaş Bakanının Kurmayı Kralcı General de Miribel'e verilmiştir. Bu berikini Cumhurbaşkanı Mareşal Mac-Mahon atamış, Cumhuriyetçiler ve özellikle de Gambetta tarafından bu atanma desteklenmiştir. Bu sonuncular, orduya bağlılıklarını kanıtlama çabasında dırlar.

Cumhurbaşkanı Félix Faure'un yanında çalışan General Legrand-Girarde'in "Anılar'ında bu kişiler hakkındaki değerlendirmeler ilginçtir. Ona göre, General Miribel'in ordunun genel kurmayına doldurduğu yüzler üzücüdür. General Boisdeffre, güler yüzlü bir dalavereci, her işi acemice yürüten tembel bir çorba balığıdır. General Gonse, insan kılığında bir hiçtir. Binbaşı Du Paty de Clam gizemci görünüşlü, Binbaşı Picquard yüzeysel ve bilmecemsi birer yaratıktır. Kısaca ne kadar yöneticilik yeteneklerinden yoksun insan varsa bu görevlere atanmıştır. Ordunun büyükleri olan generaller, özellikle Saussier, Boisdeffre, Gonse ise askeri okulları bitirenlerden habersizdirler.

Hemen eklemek gerekir ki, 1890-1894 yılları Yahudiler için askeri engellerin aşılmasının en güç olduğu yıllar olmuştur.

İkincisi de, Fransız casusluk örgütlenmesi. Dönemin Birinci Dünya Savaşına dek en etkileyici yazarı ve aydını olan Barrès, Albay Sandherr'e bir gün şöyle demiştir: "Almanya'da kimlere paralar ödendiğini size söyleseydim, bu dünyadan kaçacak delik

arardınız."

Kimdir bu Albay Sandherr?

Fransız Haber Alma Biriminin başındaki görevli.

Bu Birim doğrudan doğruya Genel Kurmaya bağlıdır, özerk biçimde çalışmaktadır.

Yitirilen Alsaces doğumlu Albay Sandherr, Saint-Cyr Askeri Okulunu bitirmiştir. Yahudi düşmanı olduğunu sık sık açıklamaktan çekinmemektedir. 1891'den beri bu Birimde çalışmaktadır. 1893'ten sonra doğrudan doğruya Genel Kurmayla iletişim kurmuştur ve askeri sırları oraya bildirmektedir.

Ayrıca Başbakanlık Dış İşleri Müdürü Maurice Paléologue da Bakanlığa gelen bilgileri Sandherr'e ulaştırmaktadır.

Davada belirleyici işlevi üstlenen yanlı basına gelince, kuşkusuz bu konuda ilk akla gelen, Edouard Drumont ve çıkardığı gazetedir.

Edouard Drumont, Fransız Yahudi karşıtı partinin başkanı, "La France juive" (Yahudi Fransa) kitabının yazarı ve 1892'de çıkmaya başlayan "La Libre Parole" (Özgür Söz) gazetesinin kurucusudur. 1890'da kurulan "Yahudilik Karşıtı Birliği"nin üyesi de olan Drumont ve arkadaşları Yahudi subaylara karşı harekete geçerler.

La Libre Parole gazetesi çıktığı tarihte "Ordudaki Yahudiler" başlıklı bir dizi yazı yayımlamış, tutumunu belli etmiştir. Orduda görev almış her Yahudi bu gazeteye göre Fransa'ya karşı bir casus adaydır, sürekli öyle gösterilir. Gazete hiç boş durmaz. Bir ara Yahudilerin Fransa'da çocuklarına en çok verdikleri adları sıralar ve bunların kaç tanesinin askeri okullarda bulunduğunu kamuoyuna duyurur. Yahudi yanlısı generalleri, özellikle generaller Miribel, Saussier, Boisdeffre, Mercier'yi Yahudileri korumakla suçlar.

Aynı doğrultuda yayınlar yapan birkaç gazete daha vardır: "La Patrie" (Yurt), "Le Soir" (Akşam), "Le Petit Journal" (Küçük Gazete / Günlük), "L'Intransigeant" (Uzlaşmaz / Dikkafalı) ve "L'Eclair" (Şimşek).

Hiç kuşkusuz basının, özellikle Drumont'un bu tür yayınları soyluları, Katolikleri, kralcıları, yüksek burjuvayı etkilemektedir. Drumont'a göre, Yahudiler, açgözlü, kozmopolittirler; yurtseverlikten ve şereften yoksundurlar. Duyarsızdırlar.

İşte insanın tüylerini diken diken eden böyle bir ortamda Dreyfus Davası ile ilgili soruşturma açılacaktır.

Aslında Henry, Bayan Bastian'ın verdiği belgeyi, sadece Albay Sandherr'e değil, Genel Kurmayın dört ayrı biriminin başkanlarına da göndermiştir.

Albay Sandherr, durumu hemen Savaş Bakanı General Mercier'ye duyurur. Mercier de Cumhurbaşkanı Casimir Périer ile Başbakan Charles Dupuy'e aktarır. Savaş Bakanı, hemen Dış İşleri Bakanı Hanotaux, Adalet Bakanı Géurin ve kurmay başkanları

generaller Boisdeffre ve Gonse'un katıldıkları bir toplantı yapar.

Paléologue, Dış İşleri Bakanının kanıt yokluğu nedeniyle soruşturmaya sıcak bakmadığını iletmesine karşın, Mercier soruşturmayı başlatacaktır. Başlatır da.

Aslında Mercier, gerçek suçluyu aramamakta, ille de bir suçlu bulunmasını istemektedir. Dış İşleri Bakanına şöyle der: "Yurda ihanet suçuyla ortaklık etmiş suçlamasıyla karşı karşıya gelmek istemiyorum."

Bu tutum ise, yanılmanın da ötesinde yüz kızartıcı bir arayıştır.

Belgenin niteliği gözetilerek araştırma ilkin sınırlı tutulur. Dördüncü Birimin Başkanı Albay Fabre ve Yardımcısı Yarbay d'Aboville durumu izlemektedirler. Yarbay d'Aboville, Yahudi karşıtı "La Libre Parole" gazetesinin en bağımlı okuyucularından biridir.

Bütün bu çarpıcı çarpık yaklaşımların etkisiyle soruşturmanın başlangıcında ilk yanılma yaşanır: Soruşturma görevi Yüzbaşı Sandherr'e verilmiştir. Yukarıda da değinildiği üzere, Sandherr, yanlıdır, çünkü o amansız bir Yahudi düşmanıdır.

İkinci yanılma da şudur: Belgede (Bordro) kullanılan askeri terimler yanlıştır. Bir topçu subayının bu yanlışı yapması olanaksızdır.

Elbette bu bir şaşkınlığa da olabilir. Ama yine de üzerinde durulması gereken bir noktadır. Ama hiç durulmadan soruşturma başlatılmıştır.

Belli ki soruşturma bu çizgide sürdürülecektir.

-3-

Fransız basınında yer alan Yahudilik karşıtı yayınlar, kamuoyunu, özellikle orduyu etkiler ve sarsar.

Hukuk tarihinde öfkeyle kalkanların yargısal yanılımlarla oturdukları çok sık yaşanmış bir olgudur.

Dreyfus Davası hiç kuşkusuz bu öfkeli yaklaşımın en ünlü örneklerinden biridir.

Bu Davada da, ilkin özellikle soruşturma yürütülürken başka olasılıklar üzerinde durulmadan en çekici, en kolaycı ve bu yüzden de en aldatıcı, en saptırıcı olasılığın üzerine gidilir. Hiç kimse bir an bile bu casusluk belgesinin ordudaki başka birliklere mensup biri tarafından da yapılabileceğini düşünmez. Düşünmemiştir. Yalnızca kurmaylardan kuşku duyulur.

Bu ağır bir yanılımdır.

Bu sahte düşünceden yola çıkılarak indirgemeci bir mantıkla denir ki, 'Olsa olsa bu belge, Genel Kurmaydaki dört birimden birinden çıkmıştır. Başka kaynaklardan olamaz.'

Araştırma bu indirgemeci çerçeveye sınırlı tutulur ve kuşklar, Yahudi kökenli Yüzbaşı Alfred Dreyfus'ün üzerinde yoğunlaşır.

Bu yüzden stajyerlerden özellikle Dreyfus'ün yazıları ile suçun maddi konusu belgedeki yazıların karşılaştırılmasına önem ve öncelik verilir.

Bunun birçok nedeni vardır.

En başta geleni, insan mantığını gerçeğin yörüngesinden uzaklaştıran kolaycılıktır.

Zira Dreyfus, sırların kolaylıkla öğrenileceği bir büroda çalışmaktadır.

Bundan başka vücut yapısı yüzünden kimi hizmetlerden dışlanmıştı. Soruşturmacılara göre, besbelli ki Dreyfus bunun ezikliği ve hıncı içinde suç işlemeye yönelmiştir.

Nitekim bu görünüm, Savaş Mahkemesinin (Kurulunun) önüne çıktığında da dikkati çekmiş, Mahkemeyi etkilemiştir. Gerçekten daha sonraları yanlış kararın düzeltilmesinin büyük oyuncularından biri olan Georges Clemenceau, bu etkilenmeyi çarpıcı biçimde şöyle özetleyecektir: 'Suçsuz kişiyi çok kötü seçtik' (!?)

Olayın duyulmasından beş gün sonra Drumont, gazetesinde şunları yazar: 'Suçlu Dreyfus değildir, aslında. Suçlu, en gizli bilgilerin toplandığı bir büroya Dreyfus'ü yerleştiren ve birilerine şirin görünmek için bütün alçaklıklarla içli dışlı olan politikacı Bakandır.'

Drumont'un gazetesine göre, bu Bakan elbette Savaş Bakanı General Mercier'dir. Zira Mercier, ne denli liyakatsiz kişi varsa çevresine toplamıştır; 'bilinçsiz bir siyasetçi', 'kargaşanın örgütleyicisidir'.

General Mercier bu baskılar altındadır. Bu baskılar nedeniyle Bakan, asıl hainin ve gerçek suçlunun ardına düşmez. En kısa sürede ille de bir suçlu bulunmasını ister. Direnme gücü yetersiz biri için anlaşılabilir bir durumdur, bu. Mercier, davayı ve adaleti değil, kendisini düşünmekte, çok ıvecen davranmakta, soruşturmanın bir an önce yapıp bitirilmesini istemektedir.

Peki, oyunun zorla başoyuncusu ve suçlu kılınan Dreyfus kimdir?

1859'da Mulhouse'da doğan Dreyfus, 1870 savaşında on bir yaşındadır; Carpentras'daki büyük kız kardeşine sığınmıştır. Aynı yıl Fransız uyrukluğuna geçmiştir. İlköğrenimine Grenoble'da başlamış, bu öğrenimi Paris'teki Sainte-Barbe Kolejinde tamamlamıştır. Akrabaları Almanlara bırakılan Alsace'ta kalmışlardır. Erkek kardeşleri ailenin malvarlığıyla ilgilenmek üzere Alman uyrukluğunu sürdürmüşler ve Mulhouse'a yerleşmişlerdir.

Ezici çoğunluğun gözünde ne yazık ki bunların her biri birer kusurdur. Yargılamayı daha başında etkileyen birer önyargıdır. Yargısal yanılığını besleyen çarpıklıklardır.

Ama Dreyfus'ün en önemli kusuru, birçoklarına göre, kuşkusuz Yahudi olmasıdır.

Kimse Dreyfus'ten yana kanıtlar üzerinde, sözgelimi sağlam, lekesiz özel ve aile yaşamı ile mesleğinde gösterdiği başarılar üzerinde durmaz. Üstelik Dreyfus'ün casusluk yapmak için bir nedeni, sözgelimi paraya da gereksinmesi yoktur. Zira o, cevahircikle uğraşan, elmas zengini bir ailenin kızı olan Lucie Hadamard ile evlidir. Düzenli, rahat ve zengince bir yaşam sürdürmektedir. Ailesine bağlıdır, iki çocuk babasıdır.

Meslek yaşamına gelince, Dreyfus ilkin 18 yaşında girdiği 'Polytechnique Okulu'nu dokuzuncu olarak bitirmiştir. 21'inde teğmendir. Fontainebleau Topçu Okulunu bitirip yüzbaşı olduğunda 29 yaşındadır. Bu arada Bourges'daki patlayıcı maddelerle ilgili Okulu da bitirmiştir. Otuz yaşında iki yıllık Savaş Okuluna (Harbiye) girmiş ve bu Okulu da başarıyla bitirmiştir.

Bu parlak subayın önünü kesmek ve subay olmasını önlemek için, Savaş Okulunun Müdürü General Bonnefond, özellikle ilginç bir yöntem kullanmakta, onun notlarını sürekli budayıp düşürmektedir.

Ama General Bonnefond'a karşı Dreyfus'ün siciline yine de dokunulamaz. Bu sicilde şunlar yazılıdır: 'Sağlığı yeterince iyi. İlimli yapıda. Öğrenimi, giyimi kuşamı iyi. Genel öğrenimi / kültürü çok geniş. Kuramsal askeri öğrenimi ve uygulamacılığı çok iyi. Yönetici olarak çok başarılı, çok iyi. Çok iyi Almanca bilir. İyi bir at binicisi. Pekiyi derecesiyle diplomasını almıştır. Sorunları çok iyi kavrayan ve algılama gücü canlı ve kıvrak, sürekli çalışan, kurmaylık hizmetlerine çok çabuk uyum sağlayan bir subay'.

Elbette Dreyfus'ü parlak bir gelecek beklemektedir.

Nitekim bu parlak subayı Genel Kurmay Başkanı General Boisdeffre de, kurmay sınıfında tanımış ve ondan etkilenmiştir.

Ne çare ortam zehirlenmiştir, bir kez. Onun alınyazısını, bir bakıma kara yazgısını bu ortam belirleyecektir.

Libre Parole gazetesinin Yahudilik karşıtı yayınlarının, düello çağrılarının ilk meyvesi iki yıl önce alınmış, Morès 24 Haziran 1892'de Yüzbaşı Armand Mayer'i öldürmüştür.

Bernanos'a göre 'Mayer kusursuz bir subaydır'. Ama öldürülmüştür. Bu cinayeti 'Le Dix-neuvième siècle' gazetesi, 'Alsaslı bir subay Yahudilik karşıtı akımın ilk kurbanı oldu' diyerek kamuoyuna duyurmuştur. 'L'Echo de Paris' gazetesinde Morès de, peygambercesine geleceği okumuştur: 'Bir iç savaşın eşiğindeyiz.'

İşte bu zehirlenmiş, önyargılı kamuoyu ortamında başlayan soruşturmada bir dizi yanlıgı birden yaşanır.

Birincisi, yukarıda değinildiği üzere, bu casusluğu ancak bir Yahudi subay yapabilir denilerek tek olasılıktan yola çıkılır, başka olasılıklar üzerinde durulmaz.

İkincisi, özellikle Yahudi karşıtı basın soruşturmayı / yargılamayı etkiler, acımasızca yönlendirir.

Üçüncüsü, Dreyfus'ün soyu ve bir bakıma geniş anlamda yaşam biçimi, kusur olarak algılanır. Bir başka deyişle, suç ve yargılama hukukunun temel ilkelerine aykırı olarak, yaşam kusurundan yola çıkılır.

Dördüncüsü, soruşturma görevi Yahudi karşıtı ve yanlı birine, Sanderr'e verilir.

Nitekim, Sandherr, Albay Fabre ve Yarbay d'Aboville ikilisinin belge ile Dreyfus'ün bir yazısı arasında benzerlikler bulmaları üzerine 'Bundan hiç kuşku yok' diyerek tehlikeli bir önyargıyla soruşturmaya başlar.

Soruşturmanın başlamasıyla birlikte de dünya çapında ünlenecek, gelecek kuşaklara ders olacak boyutta bir yargısal yanlışın da yanlış ve çürük temelleri atılmış olur.

Elbette ders çıkarmasını bilenlere. (Sürecek).

-4-

Daha önce değinildiği üzere Albay Sandherr, 26 Eylül 1894 tarihinde Binbaşı Henry tarafından sunulan belgeyi Savaş Bakanı Mercier'ye sunar.

Bakan da konuyu Cumhurbaşkanı Casimir Périer ile Başbakan Charles Dupuy'e aktarır.

Ayrıca Savaş Bakanı; hemen Dış İşleri Bakanı Hanotaux, Adalet Bakanı Géurin ve kurmayları generaller Boisdeffre ve Gonse'un katıldıkları bir toplantı yapar

Toplantı sonrasında soruşturma buyruğunu verir.

Albay Fabre ve Yardımcısı Yarbay d'Aboville durumu yakından izlemektedirler.

Bu arada Quai d'Orsay'deki Dış İşleri Müdürlerinden Nisard, Paléologue'u konuyu izlemekle görevlendirir.

Binbaşı du Paty de Clam, haklı olarak soruşturmayı gizli yürütür.

İlkin, belgedeki yazılar ile Dreyfus'ün daha önceki yazıları arasında bir karşılaştırma yapılır.

Fransa Devlet Bankasında görevli Bilirkişi Gobert, Dreyfus'ün el yazıları ile belgedeki yazı arasında benzerlikler bulunmadığını, benzerlikler bulunduğunu ileri sürmenin sakıncalı olacağını, belgenin bir başkasınca da yazılabileceğini belirtir.

Bu kez bir başka yazı uzmanı Bertillon'a başvurulur.

Kimilerine göre Bertillon işin ustasıdır, kimilerine göre değil.

Paléologue'a göre ise zaman zaman uç görüşlere kolayca kayan duygusal biridir,

Bertillon.

Ancak, Bertillon'a başvurmak özünde sakıncalıdır, yanlıştır. Çünkü Bertillon, herkesin bildiği üzere aşırı bir Yahudilik düşmanıdır; yansız değildir.

Bu yüzden yargısal yanılığının ilk taşları onun görüşüyle döşenecektir, döşenmiştir de.

Gerçekten Bertillon, belgedeki yazı ile Dreyfus'un el yazıları arasında benzerliklerin yanı sıra benzemezliklerin de bulunduğunu görmesine karşın yanlış bir akıl yürütür: 'Benzerlikler suçun kanıtlandığını; benzemezlikler ise soruşturmacıları yanıltmak için Dreyfus'un bilinçli ve istençli olarak yazısını değiştirdiğini ortaya koymaktadır.'

Bertillon şu sonuca ulaşır: 'Örnek yazılar ile suçun (maddi) konusu belgedeki yazılar aynı kişi tarafından kaleme alınmıştır.'

O kişi de kuşkusuz Dreyfus'tür.

Bu yaklaşım ve çıkarsama kesindir.

Kesindir ama elbette gülünçtür de. Çünkü Dreyfus'un üçüncü kişileri kandıracağı varsayımına dayanmaktadır. Buna karşın ulaşılan sonuç, bir olasılık değil, tam bir kesinlemedir. Ayrıca bu raporun yanlı olduğu ve yargıçları etkilemek için kaleme alındığı da açıkça sırtmaktadır. Çünkü mantık dışıdır.

Bundan başka iki açıdan hukuka da aykırıdır. Birincisi, hukuk insanın iç dünyasıyla kural olarak ilgilenmez. Yalnızca eğer yasalar ayırksı kimi durumlarda bir düzenleme yapmış ise yargıç insanın iç dünyasını sorgulayabilir. Oysa bu tür olaylarla ilgili olarak yazılı hukukta böyle bir ayırksı düzenleme yoktur. İkinci olarak, Dreyfus'un böylesine bir saptırmaya başvurup vurmayacağı konusu, bilirkişilerin değil, yargıçların çözeceği olaysal / eylemsel (fiilî) bir sorundur. Bu nedenle Bertillon yetkisini aşmıştır.

Dahası yansız üçüncü kişilerce suçun maddi konusu belgede en ufak bir el titremesi olmadığı da gözlenmiştir.

Son olarak vurgulamakta yarar var. Gerçekten Dreyfus'un elinden çıkan bir belgenin haber merkezine ulaşması Fransız yönetim ilişkileri açısından olayın akışına ve doğasına ters düşmektedir. Böyle bir olasılık sıfırdır. Bu yüzden de Dreyfus'un bu olasılıkları önceden görüp telaşlanması ve Bertillon'un düşündüğü yöntemlere başvurması olanaksızdır.

Ne var ki, bunların üzerinde kimse durmaz.

Nitekim Bertillon daha sonra yanılığını anlayacak, ancak iş işten geçmiş olacaktır.

Kör bir tutku ile nesnellikten ve yansızlıktan yoksunluk el ele vermiş, soruşturmaya egemen olmuştur, bir kez. Bunların tersi yaşansaydı, sözgelimi Gobert'in görüşü esas alınsaydı, kuşkusuz soruşturma doğru yörüngede yol alacak, daha sağlıklı

olacak, yargısal yanlışlığı yaşanmayacaktı.

Dreyfus'un alın yazısı adeta birbirine bağlanmış yanlışlıklar halkalarıyla zincirlenmiş gibidir.

İki uzmanın birbirine ters düşen çıkarsamaları karşısında başvuru üçüncü bilirkişiler de Bertillon'un görüşüne katılırlar.

Neden? Çünkü ortamın etkisiyle hepsi koşullanmıştır.

Kuşkusuz yargı için, adalet için, Dreyfus için bu bir talihsizliktir.

Yargılamada, soruşturmada deneyimler her zaman şunu kanıtlamıştır: Eğer bir soruşturma, önyargılarla başlarsa, tek olasılık gözetilerek sürdürülürse, çoğu kez çarpık sonuçlara ulaşılması kaçınılmazdır.

Dreyfus davasında yaşanan, tam tamına budur.

Bu arada belge (bordro) metninin bir benzerinin Dreyfus'e yazdırılması akla gelir.

15 Ekim 1894'te Dreyfus, Boisdeffre'in dairesine çağrılır. Kendisinden sivil giysi ile gelmesi istenir.

Du Paty de Clam, işine aldatıcı bir yalanla başlar.

De Clam, Dreyfus'e bir yazı yazmak zorunda olduğunu, ancak parmağındaki yara yüzünden yazamadığını, söyleyeceklerini yazmasını rica eder.

Dreyfus, durumdan hiç kuşkulalmaz; sakince sandalyeye oturur ve söylenenleri yazmaya başlar.

Seçilen sözcükler belgedekilerin benzeridir.

Başlangıçta du Paty de Clam, Dreyfus'ün suçu işlediğinden en ufak bir kuşku duymamaktadır. Bu yüzden du Paty de Clam, yazı yazılırken pusuda avını bekleyen bir çakal gibi, haini suçüstü yakalamak ve soruşturmanın başoyuncusu unvanını kazanmak için Dreyfus'ün davranışlarını uğrun uğrun izlemekte, onun açık vermesini beklemektedir.

Ama boşuna. Dreyfus gerçekten son derece rahattır, olağan bir işi yapanların serinkanlılığı içindedir. En ufak bir titreme, telaş yoktur, davranışlarında.

Tam bu sırada du Paty de Clam, günümüzde hukukun yasakladığı bir dolana, kandırmacaya ve şaşırtmacaya başvurur. Birden bire:

'Neyiniz var Yüzbaş, titriyorsunuz?' der.

Dreyfus, aynı dinginlikle 'parmaklarım üşüyor' yanıtını verir.

Yazı kesintiye uğramadan biter.

Peki, bu yazı belirleyici olacak mı?

Ne yazıktır ki, evet.

Bu denemenin ardından Binbaşı de Clam, Dreyfus'e hakkında soruşturma yapıldığını, hangi eylemle suçlandığını açıklar.

Dreyfus, var gücüyle ve içtenlikle suçlamayı reddeder.

Bu arada Dreyfus'ün evinde de arama yapılır. Hiçbir bulguya ve ize rastlanmaz.

Dahası suçun maddi konusu belgenin son satırında belgeyi yazanın 'manevralara katılmak için yola çıkmak üzereyim' tümcesi de belgeyle ilgili kuşkuları çürütmektedir. Çünkü daha önce Mayıs ayında stajyerlerin manevralara katılmayacakları bildirilmiştir.

Üstelik Dreyfus'ün haziranda kurmaylarla birlikte yolculuğa çıktığı söylenmiştir.

Öyleyse suçun maddi konusu olan belgenin içeriği gerçeklere de uymamaktadır.

Ama kimsenin bunları görececek hali yoktur.

Herkes, kör bir süratle soruşturmayı bitirmek çabasındadır.

Dreyfus aynı gün tutuklanır. Cherche-Midi Cezaevine konur.

On bir gün hiç kimseyle görüştürülmez.

Dreyfus, bu yazığıya boyun eğer, olayın nasıl gelişeceğini orada sessizce beklemeye başlar.

-5-

28 Ekim 1994'te Binbaşı Henry, La Libre Parole gazetesi yazı işleri müdürüne bir mektup yazar. Yüzbaşı Dreyfus'ün casusluk suçundan tutuklandığını ve Cherche-Midi Cezaevine konduğunu, davayı ört bas etmek için onun yolculuğa çıktığı söylentisinin yayıldığını, bütün Yahudilerin ayağa kalktığını yazar.

Bir gün sonra 29 Ekimde Binbaşı du Paty de Clam, soruşturmayla ilgili raporunu verir.

Binbaşuya göre, kanıtlar yetersizdir. Yüzbaşı Dreyfus'ün aklanma olasılığı güçlüdür. Kovuşturmadan vazgeçilmesi daha iyi olacaktır.

Aynı gün, La Libre Parole gazetesi, Dreyfus'ün adından söz etmeksizin bir subayın casusluk suçundan tutuklandığını kamuoyuna duyurur. 'Neden askeri makamlar bu konuda ağızlarını sımsıkı kapatmaktadırlar?' diye sorar. L'Eclair ve Soir gazeteleri de onu izler.

La Patrie Gazetesi daha ileri gider. Savaş Bakanlığında çalışan bir Yahudi subayın gizli belgeleri İtalya'ya / Almanya'ya sattığını, casusluk ve yurda ihanet suçunun kesin

kanıtlarla ortaya çıktığını 31 Ekimde kamuoyuna açıklar.

Bu açıklama, aslında haber kavramının kapsamı dışında kalan bir değerlendirmedir.

Çünkü söz konusu gazete kamuoyunu bilgilendirme ödevini aşmış, yargıçların yerine geçerek düpedüz hüküm kurmuş; 'kesin hüküm verinceye dek herkes suçsuzdur' biçimindeki 'suçsuzluk karinesi ilkesi'ni çiğnemiş; yargısız infaz girişiminde bulunmuştur.

Aynı gün Havas Ajansı kanalıyla Savaş Bakanlığının 'Kimi önemsiz belgeleri yabancılara verdiği sanılan bir subayın geçici olarak tutuklandığı' yolundaki ılımlı bildirisine ise kimse kulak vermez.

Sadece Drumont değil, önce Rochefort, sonra Judet Le Petit Journal'de; Lucien Millevoye La Patrie'de; Alphonse Humbert L'Eclair'de Savaş Bakanı General Mercier'yle 'savaş artığı / bunağı' gibi sözcüklerle alay eder. Bu gazeteler, uzun süredir hasıraltı edilen soruşturmanın bir an önce açılıp bitirilmesi ister. Le Petit Journal'de 'eğer, der Rochefort, Mercier on beş gün daha soruşturmayı askıda tutarsa Yahudiler onu susmaya zorlarlar.'

1 Kasım 1994 tarihli basındaki manşetler çok kışkırtıcıdır.

La Libre Parole, 'Yurt haini Yahudi Yüzbaşı Dreyfus tutuklandı' diyerek ilk kez kuşkulunun adını verir.

Söylemeye gerek yok. Ortalık Yahudi düşmanlarıyla doludur.

Önyargılarla koşullanmış olan kamuoyu her şeye inanmaya hazırdır.

O ana dek birkaçı dışında olaydan çoğu bakanın haberi yoktur.

Olayı duyunca kendilerine bilgi verilmemesine tepki gösteren Poincaré, Başbakan Dupuy'den Bakanlar Kurulunu hemen toplamasını ister. Bakanlardan Poincaré, Barthou, Leygues, Declassé kendilerine bilgi verilmemesinden yakınır. Dış İşleri Bakanı Hanotaux, davanın açılması kararına bir kez daha karşı çıkar. Ona göre kanıtlar yetersizdir, kırılındır. Böyle bir dava, bir diplomasi olayına yol açabilir. Bu yüzden temkinli olmakta yarar vardır. Ama başarılı olamaz.

Çünkü Savaş Bakanı General Mercier, basındaki yayınlardan çok bezmiş ve sinmiştir. Bir an önce bir suçlu bulunmasını ve bu tür alaylardan, suçlamalardan kurtulmak istemektedir. Kanıtların çok güçlü olduğunu coşkuyla savunur, Başbakanı ve bakanları buna inandırır, davaya karşı çıkan Hanotaux'yu bile etkiler. Bakanlar Kurulu oybirliğiyle davanın açılmasına karar verir.

Savaş Bakanı Mercier, askeri davanın açılması için Binbaşı d'Ormescheville'i görevlendirir.

Savaş Mahkemesinde raportör olan Binbaşı d'Ormescheville de tehdit altındadır. Nitekim La Libre Parole gazetesinde yazılanlar da bunu doğrular: 'Biliyorum

ki, raportöre Dreyfus'ün suçsuz olduğuna ilişkin kanıt bulmak bir yana, bu konuda bir kuşku bile sergilememesi için bir milyon vaatte bulunulmaya cür'et edildi.'

D'Ormescheville, bir tür manevi kanıt olarak, Henry'nin görevlendirdiği Guénée'nin Dreyfus üzerine düzenlediği raporunu kullanır. Oysa aslında bu rapor, Dreyfus'ün bir adaşı ile ilgilidir.

Önemli yanılgılardan biri de bu olacaktır, Dreyfus Davasında.

Söz konusu rapor, çok olumsuz bilgilerle doludur.

Rapora göre, Dreyfus, bir kumarbazdır. Kapatmaları vardır. Borca batıktır vb. Ayrıca dava ile ilgili olarak elde sadece bir kanıt vardır. O da, Paris'teki İtalyan Büyükelçiliğinde çalışan Askeri Ataşe Panizzardi'nin Roma'daki İtalyan Genel Kurmay Başkanı Marselli'ye yolladığı 2 Kasım tarihli şifreli bir telgrafıdır.

Dış İşleri Bakanlığı şifreyi çözer: 'Eğer Yüzbaşı Dreyfus, sizinle ilişki kurmazsa basın yorumlarından kaçınmak için elçinin bir resmi yalanlama yapması yerinde olacaktır.'

Henry, telgrafa şu sözcükleri de eklemeyi unutmaz: 'Dreyfus, tutuklandı. Önlemler alındı. Gerçek suçlu bulundu.'

Suçlamalar ve bu telgrafla birlikte gereksiz tartışmalar, sürüp gidecektir.

Bakanlığın yatıştırıcı bildirimlerine karşın kovuşturma çok can sıkıcı biçimde yürütülecektir, Yürütülmüştür de.

Bu arada Savaş Bakanı Mercier, 28 Kasım'da yargılama, özellikle duruşma bitmeden yargıçların yerine geçerek Figaro'ya yurda ihanet suçunun çürütülemez kanıtlarla saptandığı yolunda bir demec verir. Suçsuzluk karinesi ilkesinin çiğnemenin bir başka çarpıcı örneğidir, bu.

Basın da bu demeci koro halinde iştahla destekler: 'Bu denli açık, haykıran kanıtlar varken neden bu hain 'Yahudi' hüküm giymemektedir?'

Öte yandan Boulanger'nin yardımcısı Cassagnac, L'Autorité gazetesinde bir suçsuzun tutuklanmasından ve yargılanmasından söz eder.

Ama beri yanda basın saldırılarını sürdürür. Dış İşleri Bakanı Hanotaux'nun Münster Kontuna kesin anlatımlı gizli bir mektup yolladığını yazar. Basına göre, Almanya elbette bu konudaki her şeyi sonuna dek örtmeye kalkışacaktır.

Dış İşleri Bakanı Hanotaux, Havas Ajansı ile bir yalanlama yayımlar. Ama boşuna. Yalanlamalar yapıldıkça, yayın etkinliği daha da şiddetlenerek artmaktadır.

Gürültü patırtının şiddetlendiğini gören Alman İmparatoru, Münster Kontuna yollanan mektup haberinin düzeltilmesini ister. Fransa'ya savaş tehdidinde bulunur.

Dönemin en ünlü ve etkili yazarı Barrès bile buna inanır.

Bununla birlikte kovuşturma tam da bu evrede ölü bir noktaya gelip dayanır. Kimilerince bir 'Villejuif kaçkını' olan uzman bilirkişi Bertillon'a güvenen Cumhurbaşkanı Casimir Périer, Paléologue'a göre Saussier'den bir sır öğrenmiştir: 'Dreyfus suçsuzdur. Bir kez daha Mercier ahmağının göz göre göre aldandığı ortaya çıkmıştır.'

Ancak Cumhurbaşkanı şu yanıtı verir, Saussier'ye: 'Bunun ne önemi var? Nasıl olsa kararı Savaş Mahkemesi verecek.'

-6-

Dreyfus hakkında 19 Aralık 1894'te Bir Numaralı Savaş Mahkemesinde dava açılır.

Dreyfus'ün savunmanı avukat Demange'ın itirazları reddedilerek duruşmanın gizli yapılmasına karar verilir.

Kuşkusuz, gizlilik yargılamada kural değil, ayrıktır.

Bunca önemli bir davanın duruşmasının gizli yapılması elbette kamuoyunda soruların ve dedikoduların artmasına yol açacaktır. Bu insanın iç doğasıyla ilgili bir yasadır. Nitekim Dreyfus Davasında da bu psikolojik yasa hükmünü yürütmüştür.

Mahkeme, Albay Maurel Başkanlığında toplanır. Yargıçların arkasında Savaş Bakanlığına görevlendirilen Binbaşı Picquart ile Emniyet Müdürü Lépine yer alırlar.

Duruşmada ilkin Savaş Bakanı General Mercier dinlenir.

Sonucun kendileri için kötü olabileceğini düşünen General Mercier ve General Boisdeffre, duruşma öncesinde du Paty de Clam'a gizli bir belge hazırlamasını buyururlar. Du Paty de Clam da, bir yazı hazırlar ve gizli bir takım belgenin var olduğunu, bunların Dreyfus Davası ile ilgili bulunduğunu belirterek hepsini bir zarfa koyar. Duruşmanın bitmesine yakın Mahkeme Başkanı Albay Maurel'e bu zarfı gizlice verir.

Ancak yargıçların görüşmeye çekildiklerinde kapağı açılan dosya savunma makamından gizli tutulur. Böylece duruşmada en doruk noktasına çıkan 'yargılama diyalektiği' ile 'silahların eşitliği ilkesi' tasarlanarak, taammüden yerle bir edilir.

Bu olay, sadece bir yargılama rezaleti değil, Sanık Dreyfus'ün alinyazısının karar öncesi çoktan belirlendiğinin de kesin bir kanıtıdır.

Gerçekten bu gizli dosya hükümlülük kararının verilmesinde başat etkenlerden biri olur.

Dosyanın içinde Alman Genel Kurmay Başkanlığının Askeri Ataşe Schwartzkoppen'e yolladığı bir telgrafa göre, Panizzardi'den Schwartzkoppen'e gönderilen bir mektup vardır.

'Sevgili Dostum' diye başlayan mektubun bir yerinde şöyle denmektedir: 'Ekte bu D... alçağının bana teslim ettiği on iki plan var. Kendisine ilişkileri yeniden kurmaya

niyetim olmadığını söyledim. O ise bir yanlış anlama olduğundan söz ediyor, sizi inandırmak için elden gelenin yapılmasını istiyor... İstedığınızı yapınız. En kısa zamanda görüşmek üzere. Alexandrine.'

Alexandrine, Panizzardi'den başkası değildir. Mektup Askeri Ataşe Schwartzkoppen'e yollanmıştır. Karardan sonra bu mektupta adı geçen Harita Dairesinde çalışan Dubois adında bir görevli olduğu, yönlendirici (nâzım) planların her birini on Franka askeri ataşelere sattığı anlaşılacaktır. Bir belge değerini taşıyan ve davada kullanılan mektup, aslında 1892 ya da 1893 tarihlerinden birini taşıdığı halde, üzerindeki tarih 'Mart 1994' olarak değiştirilmiştir. Kısacası sahte bir belgedir.

Duruşma sırasında en çarpıcı olaylardan biri, kuşkusuz Binbaşı Henry'nin olasılıkla kendisinin de inanmadığı tanıklığıdır.

Yeni bir üniforma giyerek, nişanlar takarak geldiği duruşmada Henry kendini çok beğenmiş bir tutum içindedir.

'Adını söylemek istemediğim yüksek düzeyde seçkin bir kişi, Mart ayında Savaş Bakanlığında bir görevlinin yurda ihanet ettiğini söyledi. Aynı kişi Haziran ayında da ikinci büroda çalışan bir subayın bu ihaneti yaptığını açıkça belirtti' diye sözlerine başlar. Tanıklığının sonunda da işaret parmağıyla Dreyfus'ü göstererek:

-'Ant içerim ki suçlu işte odur' der.

Ne üzerine ant içmiştir Henry?

Elbette Haç üzerine.

Yalan söyleyecek değil ya.

Savunma makamı, bu seçkin kişinin adının verilmesini ister ve bunda direnir. Ancak Binbaşı Henry bir subaydır. Her subay gibi, Fransızların deyişiyle 'sırları kafasının içinde saklamakla yükümlüdür. O sırları kepi bile bilmemelidir'.

Sonuçta hiç kimse bu seçkin kişinin adını öğrenmeyi başaramaz.

Dreyfus umutsuzdur. Sanki duruşmanın dışında bir yerlerde, bir düş dünyasında gibidir. Soruları isteksizce yanıtlar. En ağır suçlamalara bile ilgisizdir. Sanki eskiden verdiği yanıtların boşa gittiğine inanmış gibidir.

Tanıklar dinlenir. Tanıklıkların hiçbiri somut değildir. İçerikleri soyuttur, dedikodulardan ibarettir. Çoğu da kanıttan çok kanı niteliğindedir.

Yazı uzmanı Bertillon da dinlenenler arasındadır. Görüşlerini yineler.

Avukat Demange başarılı ve inandırıcı bir savunma yapar.

Yargıçlar görüşmeye çekilirler. Görüşme uzun sürmez.

22 Aralık 1994 tarihli kararla Dreyfus ömür boyu hapis ve rütbesinin geri

alınması cezalarına çarptırılır. İyi ki ölüm cezası verilmemiştir. Esasen 1848 Devriminden beri siyasal suçlarda ölüm cezası genelde uygulanmamaktadır.

Başvurulan temyiz davası 31 Aralıkta reddedilir.

Kamuoyu rahatlar. Paris ve taşra basını kararı oybirliğiyle onaylar.

Cumhurbaşkanı Casimir P rier yargıçları amaçlayarak Öyle der: ‘Elbette onlar benim bilmediğim Őeyleri bilmektedirler’.

Pal ologue ise, ‘Anılar’ında (Souvenirs), ‘Ulusal bilincin bu coŐkusunun, der, anlaşılması kolaydır. Suçun ağırlığı / b y kl ğu, ordusu için Fransa sevgisi, bayrağı üzerine sıçramıŐ lekenin iğrençliği, suçlunun toplumsal düzeyi, suçun melodramatik koŐulları, yargılamanın akıl sır ermez gizliliği ve karanlığı, haini kurtarmak için Yahudilik yandaşlarının gizli kapalı çevirdikleri dolaplar, Almanya’nın sergilediği gözdağı, İmparator Guillaume’un kiŐisel işlevi üzerinde dönüp dolaŐan korkunç gizli düzenek. Bütün bunlar, düŐleri coŐturup taŐırmak ve yürekleri k rleŐtirip baėnazlaŐtırmak için başka Şeye gereksinme duyulmasına yer bırakmıyordu.’

Kuşkusuz böylesine bir coŐkudan sonra, rahatlamının  l s zl ğu kimseyi ŐaŐırtmazdı. Nitekim ŐaŐırtmadı da.

Dahası özellikle yargıçların oybirliğiyle karar vermesi, kamuoyunu ferahlatmıŐ; Davayı gündemden çıkartmıŐtır.

Sağcı basının etekleri zil almaktadır.

Ancak bu ılımlı karar karşısında ŐaŐıran biri vardır: Jaur s.

‘Niçin, der Jaur s, Yüzbaşı Dreyfus  l m cezasına hüküm giymedi?’

-7-

Dreyfus’ n h k ml l ğuine ilişkin kararla birlikte Fransız kamuoyunun ii rahatlar. Dava da bir bakıma gündemden çıkar.

Ulusçuluk, hatta ırkçılık yandaŐlıėı ve Yahudilik karşıtlığı eğilimleriyle kuŐatılmıŐ olan sağcı basın, zafer iğlikleri atmaktadır.

Ancak karardan iki gün sonra 22 Aralıkta Wolff Haber Ajansı, Alman BaŐbakanlıėının bir yalanlamasını duyurur.

Buna göre, Almanya’nın Paris Büyükelçisi Graf von Münster, Dreyfus’ n suçsuz olduğunu bildiklerine ilişkin görüşlerini, onun hüküm giymesine izin verilmemesine yönelik dileklerini Fransız Dış İŞleri Bakanı Hanotaux’ya iletmiŐtir. Hanotaux ise, bu ajansa Şu yanıtı vermiştir: ‘Dreyfus Davasında Savaş Mahkemesi gizli duruşma yaparak karar verdi. Bu konuda konuŐma hakkım yok.’

Hanotaux, böyle demekte ve davranmakta yargının bağımsızlığı açısından kuşkusuz haklıdır.

Öte yandan Hükümlü Dreyfus, Savaş Bakanı General Mercier'ye bir mektup yazar: 'Ben, olayın yeniden soruşturulmasından ve davanın yeniden görülmesinden yanayım. Şu anda ise isteyebileceğim tek şey, aftır.'

Yürütme organı, yani hükümet sonuçtan çok memnun görünmektedir. Önemli bir Dava sonuçlanmıştır. Öyleyse bu çalkantılı dönemi artık kapatmak gerekir.

Ancak bu sona eriş, kamuoyunu doyurucu, toplumun belleğinde iz bırakıcı bir gösteriyle bitirilmelidir.

Öyle de yapılır.

Hükümlü Dreyfus 5 Ocak 1895'te cezaevinden alınır. Önce küçük bir odada kısa süre bekletilir. Acıklı bir tören yapılacağı umulmaktadır. Ama öyle olmaz. Yüzbaşı Lebrun-Renaud, Dreyfus'ü Savaş Okulunun avlusuna getirir. Hava soğuktur. Her şey buz kesmiştir.

Avluda Paris'teki bütün alaylardan birer müfreze bulunmaktadır. Yoğun bir kalabalık vardır. Ünlü Yazar Barrès, Albay Sandherr, Dış İşleri görevlisi Paléologue törende yerlerini alırlar.

Kalabalık çığınca bağırır: 'Yahudilere ölüm! Yurt hainine ölüm!'

Dreyfus, çok sakindir. Disiplinli bir subaydan beklenenleri yapar. Aşağılanmaktan utanç duymaktadır. Ama yine de hiçbir tepki göstermez.

Çok güçlü, uzun boylu biri seçilmiştir, onunu rütbesini, nişanlarını sökmek için. Bunlar sökülür, ayrıca kılıcı da kırılır.

Barrès, daha sonraları o günü anlatırken, Dreyfus'ün ölçülü tutumundan, uyumlu adımlarından, berrak sesinden, pek bir şey anlatmayan suçsuzluk çığlıklarından söz edecek; bütün bunların utanmazlığın ve ikiyüzlülüğün birer örneği olduğunu dile getirecektir.

Ama bunun iveness bir yargı olduğu daha sonraları ortaya çıkacaktır.

Paléologue, daha ihtiyatlıdır. Dreyfus'ün tutumu onda üzücü bir izlenim bırakmıştır. Suçsuzluk çığlıkları kimseyi inandırmamıştır. Raporunda yanında oturan Albay Sandherr ile yaptığı konuşmayı anlatır. Sandherr, Dreyfus'ün ilgisizliğinden şaşkındır. Bir ara Paléologue'a şöyle der: 'Anlaşıyor ki, Yahudileri iyi bilmiyorsunuz. Bu ırk ne yurt sevgisinden, ne şereften, ne gururdan anlar. Bu değerlerle hiç ilgisi yoktur. Yüzyıllardan beri sadece ihanet ederler. Düşünün. İsa'yı teslim eden onlardır.'

Bu geçit töreninden sorumlu olan Komutan Guérin, Saussier'yi bilgilendirir. 'Geçit töreni bittiğinde Dreyfus, 'Yaşasın Fransa!' diye bağırdı. Dikkate değer başka bir şey olmadı' der, ona.

Dreyfus için yapılan bu geçit törenini yönetmekle yükümlü Yüzbaşı Lebrun-Renaud ise 'kayda değer bir şey olmadığını' bildirir üst makamlara. Buna karşın aynı akşam, ertesi günü basında yer alan şöyle bir açıklamada bulunur: 'Dreyfus, odada iken

itiraflarda bulundu. İki bakana ajanlık ettiğini kabul etti.'

Bunun üzerine Cumhurbaşkanı Casimir Périer ile Başbakan Charles Dupuy kendisini çağırırlar. Lebrun-Renaud basına söylediklerini yalanlar. Cumhurbaşkanı ve Başbakan bu boşboğazlığı dolayısıyla onu azarlamakla yetinirler.

Aslında Lebrun-Renaud'nun bu itirafla ilgili açıklaması dayanaksızdır. İnandırıcı da değildir. Çünkü Dreyfus'ün dava öncesi, dava sırasında ve sonrasında takındığı bütün tutumlarıyla çelişmektedir.

Nitekim aynı gün Dreyfus eşine şunları yazar: 'Cezaevinden kaçma hakkım yok. Soluk aldığım sürece umutla savaşmayı sürdüreceğim. Işığın doğması için savaşacağım. Siz de araştırmalarınızı sürdürün.'

Böylece Dreyfus Davasının ilk bölümü kapanır.

Aslına bakılırsa bu Fransız devletinin davasıdır. Nitekim birçok yabancı ülkede de basın tarafından ateşlenen, abartılan şiddetli bir heyecana yol açar.

Dreyfus'ün avukatlarının yargıçlara gizli bir dosya verildiğinden kimsenin haberi yoktur.

Binbaşı Henry'nin yalan söylediğini kimse bilmemektedir.

Yahudilik karşıtı Bilirkişi Bertillon'un yanlış bir rapor verdiği üzerinde Savaş Mahkemesinin subay üyeleri nedense hiç durmamışlardır.

Kanıtların kırılmağı kimseyi kuşkulandırmamıştır.

Dreyfus aklanırsa suçlayıcıların yerlerini yitireceği söylentileri acaba Davayı etkilemiş midir?

Bu soru sürekli yanıtız kalmıştır.

Olası bir aklanma kararının yargıçların o ortamda Davanın özünü kavramakta yetersiz kaldıklarına kanıt olacağı izlenimi yaratılmıştır. Hükümlülük kararında bunun da önemli bir etken olduğu kanısı yaygındır.

Oybirliğiyle verilen karar çoğu kimseyi etkilemez.

Kimse yargıçların iyi niyetlerinin kötüye kullanıldığını düşünmez.

Savaş Bakanı Mercier, ulusçu basın tarafından uçlara itilerek sonuna dek Davayı izlemiş, etkilemiş, yürütmüş; yasaya aykırı bir Davanın açılmasına, bir yargısal yanılıyla sonuçlanmasına katkıda bulunmuştur. Çünkü Mercier'nin biricik amacı, Davanın yasal yollarda engellere takılmadan hükümlülükle sonuçlanmasıdır.

Bu aşamada suçsuz ve de yargısal bir yanılığın kurbanı olduğuna inanan tek kişi vardır: Hükümlü Dreyfus.

Davanın açılıp yürütülmesi sırasında onun suçsuz olduğuna ilişkin çığıllıkları hiçbir

yankı yapmaz. Yapmamıştır da.

Ulusçu basın, zafer kazanmıştır kazanmasına.

Ama ne pahasına?

Bir suçsuzun cezalandırılmasına pahasına.

Elbette bu Pirus zaferinden de öte bir rezaletin zaferidir.

Ama basın bildiğinden şaşmaz, yine yayınlarını sürdürür. Yalnızca hükümlüye karşı değil, Almanya ile Almanya'nın Paris Büyükelçisi Graf von Münster'e karşı da yayınlar sürer.

Von Münster, gazetelere yalanlamalar yollar. Ama boşuna. Kimse aldırılmaz. Cumhurbaşkanıyla görüşür. Görüşme sonrası Fransız Hükümeti de bir bildiri yayımlar. Onu Büyükelçi Graf von Münster'in bildiri izler. Bu son bildiri de, Alman Büyükelçiliğinin Yüzbaşı Dreyfus ile hiçbir görüşme yapmadığı, Büyükelçilikten gizli bir belgenin alınması nedeniyle duruşmanın gizli yapılmasına ilişkin Büyükelçilikçe hiçbir istekte bulunulmadığı, bunların uydurma olduğu kesin bir dille yinelenir.

Yine kimse ilgilenmez bunlarla.

21 Şubat 1895'te Hükümlü Dreyfus gemiye bildirilir, Cezasını çekmesi için Şeytan Adasına (Guyane) yollanır.

Dreyfus Fransa'dan ayrılırken Quai d'Orsay'deki Siyasal İşler Müdürü Nisard, genç Paléologue'a bir öngörüsünü açıklar: 'Bu Yahudi'den tekrar söz edeceğimiz zamanlar gelecek.'

-8-

Dreyfus'ün hükümlülüğü ile birlikte geleceği çok parlak bir subayın meslekte kalması ve yükselmesi acı bir biçimde bitmiş görünmekteydi.

Karar, Dreyfus'ün ailesini de yıkmıştı, kuşkusuz.

Ama bütün bunların hepsi 'şimdilik'ti. Hiçbiri kesin gelecek değildi.

Nitekim Dreyfus'ün Fransa'dan ayrılmasıyla birlikte kardeşi Mathieu, gerçek suçluları bulmak için harekete geçecektir. Geçer de.

Kendisinin yardımına ilk koşan kişi, Dreyfus ailesinin dostu, 1894'te yayımlanan 'Yahudilik Karşıtlığı' (L'antisémitisme) kitabının yazarı, Bernard Lazare'dir.

Bu girişimler başlangıçta duraksamalarla, suskunluklarla ve direnişlerle karşılaşılır. Başkentin Yahudi çevreleri Yahudilik karşıtlığını kışkırtacağı kaygısıyla yardımdan kaçınır. Para sahipleri, böyle bir davaya sahip çıkmazlar. Basın sessizdir.

Ancak Mathieu Dreyfus, Lazare ve aile bu konuda kararlıdır.

Mathieu, çeşitli çevrelerle görüşür.

Lazare, Dreyfus'ün yazgısını değiştirme konusunda Yahudi atalarının inatçılığına sahiptir. Pierre Miquel'in anlatımıyla o, Davanın Musa'sı kesilecektir.

Ünlü Ozan Charles Péguy (1873-1914), daha sonraları Lazare hakkında şöyle diyecektir: 'O hiçbir zaman kendi soyunun ve kendi halkının başkanı olmadı. Ama kendisini soyu ve halkı karşısında her zaman sorumlu gördü. Sürekli gergindi. Bükülmüş omuzlarında 5000 yıllık bütün bir soyun, bütün bir halkın, hatta bütün dünyanın yükü vardı. Yüreği soyunun ateşiyle, halkının ateşiyle kavrulmuştu. Peygamberimsi dudaklarında ateşli bir yüreğin, kızgın bir kafanın ve bir korun yansımaları fark ediliyordu.'

Davanın yenilenmesinin bu öncüsü, ilkin Joseph Reinach'ın desteğini kazanır. Reinach, Dreyfus'çü Baron Jacques'in yeğeni ve damadıdır. Bu kazanım, o ana dek ihtiyatlı bir suskunluk içinde bulunan Yahudi çevrelerini etkiler.

Öte yandan Mathieu Dreyfus de, Üçüncü Cumhuriyetin altıncı Cumhurbaşkanı (15 Ocak 1895-16 Şubat 1899) Félix François Faure'un (1841-1899) sırdaşı Hekim Gibert'den duruşma sırasında yargıçlara verilen gizli dosyanın var olduğunu öğrenir.

Bu dosyanın varlığı, hiç kuşkusuz yargılamanın yenilenmesi açısından çok önemli, umut verici bir dayanak ve gelişmedir.

Ne var ki, Genel Kurmay Başkanlığı, kanıt açısından General Boisdeffre'in deyişle 'dava dosyasını beslemeyi' sürdürmektedir.

Bu sırada İstatistik ve Haber Alma Dairesinde bir değişiklik olur. Albay Sandherr'in yerine Savaş Okulunun eski öğrencisi Yarbay Picquart gelir. Ancak, Picquart da bu dairenin kıdemlilerinin, özellikle Dreyfus Davasının karanlık kahramanları olan Binbaşı Henry ile yüzbaşılar Lauth, Junck ve Valdant'ın etkisi altındadır.

Bu araştırmada çok önemli birkaç nokta, Davanın alinyazısını belirler.

Birincisi, bu görev değişikliği Dreyfus Davasında çok önemli bir olaydır.

İkincisi, Albay Sandherr, yerine geçen Yarbay Picquart'a görevini bırakırken şu sözleri söyler: 'General Boisdeffre bir türlü Dreyfus Davasıyla uğraşmaktan vazgeçmiyor. Eğer kanıt isteniyorsa Binbaşı Henry'ye başvurulmasının ve duruşma sonrası yargıçlara gizlice verilen dosyanın getirilmesinin yeterli olduğunu söylüyor.'

Üçüncüsü, bu önemli itiraf, çekilen Cumhurbaşkanı Casimir Périer'nin yerine geçen Félix François Faure'un söylediği ve Savaş Mahkemesi yargıçlarından üçünün ağzından kaçırıldıkları kimi sözlerle de doğrulanır.

Dördüncüsü, bu gizli dosyanın varlığı Dreyfus'ün avukatı Demange tarafından da duyulur.

Bunun üzerine durumdan kuşkulanan Picquart, General Boisdeffre ile görüşerek Davayı yeni baştan ele almaya karar verir.

Ancak Picquart, kolayca anlaşılacağı üzere, kıskanç ve güvenilmez Henry'nin düşmanlığıyla karşılaşır. Paléologue bu kötü düşünceli ve çalımlı adamın durumunu sezinler ve dikkatli olması için Picquart'ı uyarır.

Bununla birlikte 1 Mart 1896'da Henry kendisine, ünlü 'bordro'nun alıcısı Askeri Ataşe Schwartzkoppen'e postayla gelmiş ve onun bürosunda bulunmuş yırtık bir deste kâğıt verir. Bu arada Lauth, aynı büroda Schwartzkoppen tarafından Esterhazy adında bir binbaşıya yazılmış, ancak postaya verilmemiş bir mektup bulur. Zarfın üzerinde pul vardır, ancak damga yoktur.

Daha sonraları bu mektubun, Alman Büyükelçiliğinin kâğıt sepetinde bulunduğu sanısını uyandırmak amacıyla önce yırtıldığı, sonra parçalarının birbirine yapıştırıldığı, hatta atılan posta kutusundan çalındığı ileri sürülecektir.

Ancak ne denirse densin 'minik mavi' diye adlandırılan ve 'C...t' diye imzalanan mektubun içeriği önemlidir: 'Her şeyden önce askıdaki sorun konusunda geçen gün bana verdiğiniz açıklamadan daha çok bilgi bekliyorum. Sonuç olarak, R... Tecimeviyle ilişkilerimi sürdürüp sürdürmeyeceğime karar verebilmem için bana yazılı bir açıklama yollamanızı rica ediyorum.'

Picquart, elbette bu 'minik mavi'yi inceler, onun kimden kaynaklandığını araştırır. Çünkü bir subayın ihanet ettiği, Askeri Ataşeye bilgiler verdiği apaçık ortadadır. Mektubun 'Bienfaisance Sokağı, 27, Paris' adresine yollandığı saptanır. Bu adreste Binbaşı Esterhazy oturmaktadır.

Hemen bilgi toplamaya başlar, Picquart.

Esterhazy, Paris'teki 74. piyade alayı subaylarından. Macar kökenli soylulardan biridir. 1869'da askerlik mesleğine Papalık askeri birliğinde başlamış, aynı yıl Fransız Yabancılar Birliğine yabancı devlet uyruğu olarak girmiş, daha sonra Fransız yurttaşı olmuş, Loire savaşına katılmış, en sonunda General Robillard'ın kurmayları arasında yer almayı başarmıştır. Yüzbaşılığa yükselmiş, ancak kimi olumsuz davranışları yüzünden rütbesi indirilmiştir. 1880'de yeniden yüzbaşı, 1892'de binbaşı olmuştur. 1874'te İstatistik ve Haber Alma Dairesinde çevirmen olarak çalıştığı sırada gizli dosyayı duruşma bittiğinde görüşme öncesi Dreyfus Davasının yargıçlarına veren Henry ile yakın ilişkiler kurmuştur.

Picquart, onun kişiliğini tanımak için de araştırmalara girişir.

74. Piyade Alayında görev yapan Esterhazy'nin sınıf arkadaşı Binbaşı Curé'ye başvurur.

Derlenen bilgiler şaşırtıcıdır: Esterhazy, karanlık biridir. Borsada oynar. Borç içinde kıvrınmaktadır. 'Douai Sokağı, 49, Paris' adresinde Marguerite Pays adında bir kapatması vardır. Topçuluk ve atışlar üzerine gizli bilgiler toplamaktadır. Bu yüzden kendini atış okullarına çağırır. Kimi zaman yol parasını bile kendisi öder. Bu ilgisini yeni bir tüfek bulduğu ve bunu geliştirmeye çalıştığı iddiasıyla açıklar. Evinde çalıştırdığı erlere askeri belgeleri kopya ettirir. Komutanından Châlons Atış Okulundaki ders kitaplarını, Yüzbaşı Daguene'ten kimi gizli belgeleri almıştır. Bu belgeleri de uzun baskılar sonucu geri vermiştir. (Sürecek)

Picquart, iz sürmekte kararlıdır. Esterhazy'nin ele geçen mektuplarının içeriğinden bir başka bilgiye daha ulaşır. Esterhazy, önemli belgeleri elde etmek için Savaş Bakanlığında uygun bir yere atanma girişimlerinde bulunmuştur.

Ancak Picquart bu arada bir boşboğazlık yapar. Öğrendiklerini Binbaşı Henry'ye söyler. O da durumu Esterhazy'ye bildirir. Bunun üzerine Esterhazy, Alman Büyükelçiliğine sadece bir kez üniformalı olarak albayına pasaport almak için gider. Bir daha oraya ayak basmaz.

Bu arada Temmuz 1896'da bir başka olayın daha gerçekleştiği anlaşılır. Berlin'deki Fransız askeri ataşe, bir Alman casusundan aldığı bilgileri Genel Kurmay Başkanlığının İkinci Bürosuna ulaştırmıştır. Bundan çıkan sonuç şudur: Alman Genel Kurmayının Fransa'da bir tek casusu vardır. O da piyade tabur komutanı olan kırk elli yaşlarında bir Fransız subayıdır. Almanlara birkaç yıldır bilgiler vermektedir. Ancak bu bilgiler çok önemli değildir. O yüzden kendisine pek sık başvurulmamaktadır. Son zamanlarda Chálons Atış Okulunun dersleriyle ilgili cetvelleri de göndermiştir.

Kuşkusuz saptanan bu son olay, çok önemlidir.

Picquart ulaştığı bu sonuçlardan General Boisdeffre'i bilgilendirir.

Boisdeffre, Picquart'a General Gonse ile görüşmesini salık verir.

Yaşanan bu olaylar, durumu yakın izleyen basına da yansır.

L'Eclair başta olmak üzere kimi gazeteler bu tür girişimleri kamuoyuna duyurur.

15 Eylül 1896'da General Gonse, Picquart'ı makamına çağırır. Guyane'daki hükümlü Dreyfus'ün kendisini neden ilgilendirdiğini, üstüne vazife olmayan işlere neden karıştığını sorar.

Picquart, hükümlünün ailesinin Davanın aslını öğrenmeye çalıştığını, iş yanlış yola sokulursa Savaş Bakanlığının zor duruma düşeceğini söyleyince General öfkelenir: 'Sen çeneni kapatırsan bundan kimsenin bilgisi olmaz' der.

Picquart'ın yanıtı kesindir: 'Böyle bir olaya araç olamam'.

General Gonse, Davanın yeniden açılmasını istememekte, Picquart'ın susması için baskıda bulunmaktadır.

Ancak Picquart, kararlıdır, tersini düşünmektedir.

Daha da ileri gider. Toplanan kanıtlar karşısında Esterhazy'nin tutuklanmasını ister.

Kabul edilmez.

Öte yandan Bernard Lazare da boş durmaz. İlk yaptığı araştırmaları, ayrıca

hükümlülük kararından ve yargılamanın kurallara uygun yapıldığından neden kuşkulandığını anlatan yirmi dört sayfalık bir kitapçığı 6 Kasım 1896'da Brüksel'de yayımlar: 'Yargısal bir Yanılgı: Dreyfus Davasının Gerçek Yüzü'.

İkinci olarak Bernard Lazare, basın çevrelerini kazanmaya çabalar. Gazete yayın müdürlerini ziyaret eder. Figaro'dan Ferdinand de Rodays, her şeye hazırdır. Rochefort, Jaurès'ten daha yüreklendiricidir. Buna karşılık L'Intransgeant'dan Ernest Vaughan ile Siècle'in, la Petite République'in, la Libre Parole'un müdürleri doğal olarak cesaret kırıcıdırlar.

Genelde basın Lazare'ı izlemek istemez. Aslında bu, parasal yük getirebilir nitelikte bir girişimdir de.

Üçüncü olarak Lazare, yazdığı kitapçığı senatör ve milletvekillerine de yollar.

Bütün belgelere söz konusu kitapçıkta yer verilir.

Bu kanıtlar karşısında haklı olarak Davanın yeni baştan görülmesi, duruşmanın gizli değil herkesin gözü önünde açık yapılması istenir.

Yayınevi kitapçığın ikinci baskısını yapar ve Paris'te satışa sunar.

10 Kasım 1896'da Le Matin gazetesi, ünlü 'bordro'nun tıpkıbasımını yayımlar.

Bilirkişi Teyssonnières, yanlışlığı hemen anlamıştır.

Kamuoyunda dalgalanma başlar.

Alman Askeri Ataşesi Schwartzkoppen de, daha sonra yayımlanan anılarında (cep defterinde yer alan anılar, Carnets) belirttiği üzere, yayımlanan belgeyi görür görmez Dreyfus Davasının bir yargısal yanılgı olduğunu anlamıştır.

Kesin olan nokta şudur: Dreyfus ile Esterhazy birbirine karıştırılmıştır.

Alman Hükümeti, bu yanlışlığın düzeltilmesi için ataşeye izin vermez. Ancak Ataşe Esterhazy ile görüşür, onun ile Dreyfus arasında bir ilişki bulunduğu kanısını ulaştır.

Bu arada Dreyfus'ün eşi Lucie, Yargıtay Ceza dairesine başvurur. Davanın yenilenmesini ister.

Le Matin gazetesinde yayımlanan tıpkıbasım ile Brüksel'de çıkan kitapçıkta belge üzerine sağ kanattan ulusçu Milletvekili Castelin, 18 Kasım 1896'da Ulusal Meclis Başkanlığına konuyla ilgili bir soru önergesi verir.

Binbaşı Henry durumun kötüye gitmekte olduğunu anlar.

Henry, Alexandrine diye imzalanmış, Schwartzkoppen'e yollanmış Panizzardı'nın bir mektubunu üstlerine götürür ve daha sonra da dosyanın içine bir başka belge ile birlikte koyar.

İlk belgede şöyle yazmaktadır: ‘Sevgili dostum, bir milletvekilinin Dreyfus hakkında bir soru önergesi verdiğini okudum. Roma’dan yeni açıklamalar istenirse, asla bu Yahudi ile ilişkim olmadığını söyleyeceğim. Sorulursa siz de böyle söyleyin. Tamam, anlaştık değil mi? Zira hiç kimse onunla olup biteni asla bilmemeli.’

Kuşkusuz Dreyfus’ün aleyhinedir, bu.

Ama sahtedir de.

Henry korkmuş, olayı peçelemek için Panizzardi’nin 1894 ve 1896 tarihli önemsiz iki mektubunu daha dosyaya koymuştur.

Zarfıyla, başlığıyla, imzasıyla birlikte ustaca yapılan bir belge sahteciliğidir, bu. İtalyan Ataşesi Panizzardi’nin yazısı ve imzası ustalıklarla kendi yazılarından kopya edilmiştir. Söz konusu belge sahteciliği, takma adı Leeman olan Lemercier-Picard adlı bir yazı ustasının kaleminden çıkmadır.

Ancak Lemercier-Picard, sahte belge düzenlerken bir kusur işlemiş, kâğıttaki dört köşe çizgiler arasındaki renk başkalığını gözden kaçırmıştır.

Bu başkalık, sahteciliğin ortaya çıkmasında başat işlev görecektir.

Bu belgeden sonra ikinci bir belge daha ortaya çıkar.

Bu yeni belgenin sözde içeriğine göre, İtalyan Askeri Ataşe, Dreyfus ile Alman Ataşesi Schwartzkoppen’e İtalyan Askeri Ataşesi Pinazzardi aracılık etmektedir: ‘Kitabı yolluyorum. Uzlaştığımız üzere hesabınıza 180 yolluyorum. Tamam. Çarşamba akşamı saat sekizde, Laurent’da buluşacağız. Bizim elçilikten sadece biri Yahudi olan üç kişi çağırdım. Sakın gelmezlik etmeyin. Alexandrine.’

Kendi komutanları elbette Henry’nin bir sahtecilik işlediğinden haberi değildirler.

Özellikle General Boisdeffre, gerçek sandığı bu belgeler karşısında kuşkularından, kaygılarından kurtulmuştur.

General, kendisini ve kimilerini rahatsız eden Picquart’dan da kurtulmaya karar verir.

Picquart’ı Tunus’a Sus kentindeki 4. Alaya yollar.

Onun yerine de en olmayacak kişiyi, Henry’yi atar. (Sürecek).

Gerçek yol alıyor

Dreyfus Davasıyla ilgili hemen her gün Fransa'da yeni bir durum yaşanır.

Picquart, hainliği bir başka subayın yaptığını saptar: Esterhazy.

Zira Esterhazy'nin el yazısı ihanetin kanıtı ünlü 'bordro'daki el yazısının ta kendisidir.

Nitekim Esterhazy'nin el yazısı Bilirkişi Bertillon'a gösterilince 'Aman Tanrım, bu bordrodaki yazı!' diye haykırır.

Dreyfus'ün hüküm giymesinde doğrudan ya da dolaylı rol oynayanların Davayı ve kendi sorumluluklarını ört bas etme çabalarına karşın Picquart, Paris'ten ayrılmadan önce General Gonse'u son kez uyarır ve taşıdığı sırrı mezara taşımak niyetinde olmadığını söyler.

Buna da uyar.

Bu arada Milletvekili Castelin'in soru önergesini yanıtlayan Savaş Bakanı General Billot, Dreyfus Davasında yasalara uyulduğunu, kararın doğru olduğunu söyler. Ulusal Meclisin yurtseverlik duygularına seslenerek ülkeye zarar verilmemesini ister. En uç sağdan en uç sola dek bütün milletvekillerince alkışlanır.

Öte yandan Henry, hemen her gün Dava dosyasına sahte yeni belgeler eklemektedir. Amacı Picquart'ı suçlu durumuna düşürmektir. Savaş Bakanlığına gelen belgelerde sahtecilikler yapar. Ancak bunların muhatabına ulaşmadan önce başkalarınca alınıp resimlerinin çekildiğinden habersizdir.

Picquart bunu öğrenir.

Ölürse, öldürülürse bütün bunların yok olup gideceğini bildiğinden Avukat Leblois ile buluşur. Bütün gizli belgeleri ona verir.

Avukat Leblois, dürüstlüğüyle ünlü Senato Başkanvekili Scheurer-Kestner ile 12 Temmuz 1897'de buluşur.

Kestner, Av. Leblois'nın anlattıklarından dehşete düşer.

Henry öğrendiği bu durumu köşeye sıkışmakta olan Esterhazy'ye Espérance imzasıyla bildirir. Esterhazy, Alman Askeri Ataşesi Schwartkoppen'den Dreyfus'ün eşiyle görüşmesini, Dreyfus'ün gerçekten suçlu olduğunu ona söylemesini ister. Ataşe buna yanaşmaz.

Esterhazy, Genel Kurmayda görevli Gribelin ve du Paty de Clam ile de görüşür. İkisi de kılık değiştirmiştir.

Bu türden buluşmalar çok sık yapılır.

Esterhazy, 'D... alçağı' diye başlayan ve kapatması kanalıyla aldığı belgeyi daha önce dönemin Cumhurbaşkanına iletmış, ölüm tehlikesi karşısında bulunduğunu belirtmiş, korunmasını istemiş, önlem alınmadığı takdirde ne gerekiyorsa yapacağı tehdidinde bulunmuştur.

Cumhurbaşkanı da, Paris Valisi Saussier'yi uyarmıştır.

Saussier, Esterhazy'yi çağırtmış, elinden bu belgeyi almıştır.

Tam bu sırada basın, Dava sırasında savunma makamından gizlenen belgeler bulunduğunu kamuoyuna duyurur.

Hiç kimsenin bu belgelerden haberi yoktur.

Bu sırada Le Matin de, sadece yargıçlar ile savunmanın bildiği 'bordro'nun tıpkıbasımını yayımlar.

Dreyfus'ün kardeşi Mathieu, asıl suçlunun bulunmasını isteyen dilekçesini, daha önceleri 15 Kasım 1895'te Savaş Bakanlığına vermiş, ama bir sonuç çıkmamıştır.

Bu kez basında tıpkıbasımı çıkan 'bordro'yu aile yazı uzmanlarına inceletir.

Scheurer-Kestner, kimi senatörlere, Cumhurbaşkanına, Başbakana, Adalet ve Savunma bakanlarına, dostu ünlü yazar Marcel Proust'un tanıştırdığı Zola'ya Dreyfus'ün kesinlikle suçsuz olduğunu söyler.

Henry, du Paty de Clam, Esterhazy birlikte bir çıkış yolu ararlar.

Bu arada Henry sahte belgeler düzenlemeyi sürdürür.

Böylece Dreyfus'ün en azından Esterhazy'nin el yazısını taklit ettiği ileri sürülebilecektir.

Asıl suçlu Esterhazy ise çok cüretlidir. Utanç verici suçlamalardan kurtulmak istediğini yazar Cumhurbaşkanına.

Bu arada Bernard Lazare'ın yayımladığı kitapçıktaki 'bordro'nun resmini görür görmez yazının müşterisi Esterhazy'ye ait olduğunu anlayan Bankacı Castro, durumu Scheurer-Kestner'e bildirir.

Mathieu de Savaş Bakanına bir mektup yazarak gerçek suçlunun Esterhazy olduğunu duyurur.

Basın da duyar bunu ve kamuoyuna açıklar.

Savaş Bakanı, General De Pellieux'yü soruşturma yapmakla görevlendirir.

Bu arada eski kapatması da Esterhazy'nin suçlarını basına açıklar.

4 Kasım 1897'de Başbakan Méline, Ulusal Meclis kürsüsünde 'Dreyfus Davası diye bir sorun yoktur' der.

Ancak General De Pellieux, başlangıçtan beri Picquart'ın etkisiyle suçlunun Dreyfus olduğu kanısındadır. Yine de Binbaşı Ravary'yi Esterhazy hakkında soruşturma

yapması için 4 Aralık 1897'de görevlendirir.

Ravary, savunmayı ve bilirkişilerin görüşlerini değerlendirerek Esterhazy'yi serbest bırakır. Ama raporunda Albay Picquart'ı suçlar.

General de Saint-Germain başkanlığında toplanan soruşturma kurulunun raportörü General Dubois, Picquart hakkındaki bütün suçları yeniden ele alır ve gizli belgeleri Av. Lebois'ya vermekle suçlar onu.

Bütün bunlara karşın Hükümet, olayların gelişme biçimi karşısında her şeyin açıklığa kavuşması için sağduyulu bir çıkış yapar. 2 Ocak 1898'de Esterhazy'nin yargılanması için harekete geçer.

Ama kimisi kapalı, kimisi açık oturumlarla süren yargılama sonucunda Esterhazy aklanır.

'Yaşasın ordu! Yaşasın Esterhazy!' çığlıkları, alkışları arasında mahkemeyi terk eder.

Mahkeme üyelerinden binbaşı Rivals, asıl suçlunun Picquart olduğu kanısındadır.

Dreyfus Davasında en büyük tarih, kuşkusuz, 13 Ocak 1898'dir.

O gün, Picquart hüküm giyer ve cezaevine konur.

O gün, Scheurer-Kestner, olayların etkisiyle ilk kez Senatoda Başkan Vekilliği seçimini yitirir. Tıpkı Dreyfus Davasına karşı olan başkaları gibi.

O gün, Dreyfus Davasının ayrıntılarını Scheurer-Kestner'den öğrenen Emile Zola, sahneye çıkar. L'Aurore gazetesinde kendi deyişiyile 'Fransa'nın şerefini kurtaracak olan' yazısını yayımlar: 'J'accuse...! Lettre au Président de la République: Suçluyorum...! Cumhurbaşkanına mektup'.

Zola, aslında daha önceleri 1897 yılının 1 Kasımında 'Sendika', 5 Kasımında 'Tutanak', 25 Kasımında 'Bay Scheurer-Kestner' başlıklı yazılarını Le Figaro gazetesinde yayımlamıştır.

Tepki almıştır. Gazete tepkiler üzerine bu tür yazılara bundan böyle yer vermeyeceğini kamuoyuna duyurunca Zola kendi başının çaresine bakmıştır. O, romanları birçok dile çevrilmiş dünyaca ünlü bir addır. Üstelik akçalı durumu da iyidir. Kimseye gereksinmesi yoktur. Bu kez görüşlerini kitapçıklarla kamuoyuna duyurmuştur. 14 Aralık 1897'de 'Gençliğe Mektup', 6 Ocak 1898'de 'Fransa'ya Mektup' adlı kitapçıklarını yayımlamıştır.

Bununla birlikte bu yazıların, kitapçıkların hiçbiri 13 Ocakta yayımlanan yazı kadar etkili ve sarsıcı olmamıştır.

Aydın sorumluluğunu taşıyan Zola, Dreyfus Davası ile ilgili olarak eşine yazdığı bir mektupta, bu olayın uzun süreden beri beynini kurcaladığını, yüreğini rahatsız ettiğini, beni ilgilendirmez diyerek susmayı alçaklık olarak gördüğünden uyuyamadığını

belirtir ve 'Bundan sonra başıma gelecek olanlar hiç umurumda değil. Bu adaletsizliğe meydan okuyacak kadar güçlüyüm' demektedir.

Zola'ya göre her şeye karşın 'Gerçek yol alıyor: La vérité en marche.'

Nitekim dediği gibi gerçek yol alacak, hedefine ulaşacaktır.

ZOLA'IN DEVRİMCİ EYLEMİ

Evet, gerçeğin nasıl yürümekte olduğunu L'Aurore gazetesinde yayımlanan ünlü mektubunda/yazısında görkemli biçimde sergiler, Zola.

Bir tam gündüz ve iki gecede yazdığı mektubu, ilkin Vaughan'a, sonra Coppée ve Clemenceau'ya gösterir; görüşlerini alır.

Coppée yayımlanmasına karşı çıkar.

Buna karşılık Clemenceau, yazıdaki görüşleri ve biçemi coşkuyla destekler; yazının adını da koyar: 'Suçluyorum!'

Bunlarla da yetinmez Clemenceau. Paris sokaklarına asılacak afişleri düzenlemeyi de üstlenir. Yazıyı kendi gazetesi L'Aurore'da yayımlatan da Clemenceau'dur.

Zola, bu mektubunun son kesiminde ilkin generaller de Boisdeffre, Gonse ve Billot'nun bir yıldan beri Dreyfus'ün suçsuz olduğunu bildiklerini, bu çok korkunç gerçeği kendi suçlarını ört bas etmek için gizlediklerin belirtir.

Zola'ya göre, bütün bunlara karşın, parlamento sorunu çözmekte güçsüz kalmış, Dreyfus Davası Fransız demokrasisinin temel ilkelerini sorgulanır ve tartışılır kılmıştır: Eşitlik, özgürlük ve insan haklarının güvenceli olması. İlimlisi, köktencisi, sosyalisti dâhil, Parlatentonun hiçbir kesiminden bu konuda namuslu bir insan çıkmamıştır. Kamusal özgürlükleri korumakla yükümlü olanlardan hiçbiri vicdanının sesini duyurmak için ayağa kalkmamıştır.

Bundan sonra Zola, sırasıyla Yarbay du Paty de Clam'ı, Savaş Bakanı General Mercier'yi, Genel Kurmay Başkanı General de Boisdeffre'i, Yardımcısı General Gonse'u, Generaller de Pellieux ve Billot'yu Dreyfus Davasını yanlış, yanlı ve amaçlı yönlendirdikleri, yalanlarla gerçeği boğdukları, suç ortağı oldukları; bilirkişiler Belhomme, Varinard ve Couard'ı yalan ve dolanlı rapor verdikleri; Savaş Bakanlığının birimlerini, özellikle L'Eclair, Echo de Paris gazeteleriyle birlikte kamuoyunu saptırdıkları ve yanlışları örttükleri; Birinci Savaş Mahkemesini gizli belgeye yaslanarak Dreyfus'ü mahkûm edip hukuku çiğnediği ve İkinci Savaş Mahkemesini de buyruk üzerine bu yasa dışılığı örttüğü için suçlar.

Şu soru sık sık gündeme gelmiştir o gün bugündür.

Acaba köşesinde sessizce romanlar yazan Zola böylesine ağır bir mektubu neden göze almıştır?

Bunun yanıtı mektubun en vurucu olan son satırlarındadır: ‘... Suçladığım insanlara gelince, onları hiç tanımıyorum, hiç görmedim, onlara karşı ne hınç besliyorum ne de kin (...) Ve burada yaptığım iş, gerçeğin ve adaletin ortaya çıkması için sadece devrimci bir yoldur. Tek bir tutkum var. Onca acı çeken ve mutluluğu hak eden insanlık adına ışığın parlamasından başka bir şey değildir, bu.’

Peki, Zola hangi yöneme başvurmuştur?

Bunun yanıtı da yine son satırlardadır: ‘Bu suçlamaları yaparken, 29 Temmuz 1881 tarihli Basın Yasasının hakaret suçlarıyla ilgili 30. ve 31. maddeleriyle yargılanacağımı biliyorum. Bunu bilinçli olarak göze alıyorum... Alev alev yanan karşı çıkışım, uyarım, sadece ruhumun çılgılığıdır. Yürekleri varsa beni cinayet mahkemesi önüne çıkarırlar ve gün ışığında yargılasınlar! Bekliyorum.’

Bilindiği üzere günümüz siyaset bilimine bu yöntemin adına ‘uygarca başkaldırı/sivil itaatsizlik’ denmektedir.

Öte yandan Zola’nın ruh ve düşünsel yapısına da uygundur, bu mektup. Çünkü o, dünyanın en büyük yazarlarından biri değildir sadece. Aydınlanmanın çocuğu ve gerçekçiliğin hastalık kertesindeki önderi, gerçek bilim(ciliğ)in yılmaz savunucusudur.

Fransa’da, Almanya’da, hatta dünyada yer yerinden oynar.

O gün L’Aurore gazetesi sadece Paris’te iki yüz bin satar. Afişler duvarları süsler.

Mahkûmiyetle bitmiş görünen Dreyfus Davası, bu mektupla, aslında Zola’ya karşı açılan davalarla birlikte yeniden başlayacak; Dava süreci ve seyri temelden değişecektir.

Kamuoyunun her kesiminde heyecan doruktadır. Zola girişimi ele almıştır, artık.

Zola’yı o güne dek ciddi biçimde değerlendirmeyen Anatole France, daha sonra şunları söyleyecektir: ‘Onun girişimi, insan vicdanının büyük anını temsil etti.’

Ozan Péguy daha çekinceli ve alaylımsı bir değerlendirme yapar: ‘Hikmet-i hükümetin (devlet mantığı/aklı) yaşananları sorgulamak ve bu konuda akıl yürütmek için (ne yazık ki, ben ekledim) akla gereksinmesi yoktur’. Zira ‘devletin çok güçlü olan akli her zaman en doğrudur, en iyidir!’

Ama kim ne derse desin, saygın bir yazar, gerçek ve adalet adına meydan okumaktadır. Doğrudan devleti ve onun en büyük gücünü dürüst, namuslu davranmamakla suçlamaktadır. Geçmişte bu kamusal güçler tartışma dışı kalmayı başarmışlardır. Ancak şimdi ne ordu, ne yargı, ne hükümet Dreyfus Davasının efendileridir. Efendi artık kamuoyudur.

İstenilen amaç, özellikle de devrim gerçekleşmiştir.

Nitekim dönemde gerçek bir devlet adamı olarak sivrilen İşçi Partisinin Önderi Jules Guesde, Zola'nın mektubunu 'yüzyılın en büyük devrimci eylemi' diye nitelendirecektir.

Bu tanı ve öngörü ileride gerçekleşecek midir?

Evet.

Ama sabırla.

Artık macun tüpten çıkmıştır. Geri sokulamaz.

Kamuoyu, sadece kışkırtılmamış, yerinden kıpırdatılmış, harekete geçirilmiş, Dreyfus Davasının sahibi de artık halkın kendisi olmuştur, bu mektupla birlikte.

Esterhazy'nin yargıçları telaşlanırlar. Yargısal yanılığın başoyuncuları du Paty de Clam ve General Mercier, Zola'nın aklından zoru olduğunu, aldatıldığını ileri sürerler, kamuoyu önünde.

Ama boşuna. Hiçbir yankı yapmaz bu açıklamalar.

Hükümetin ve Savaş Bakanının önünde ise iki seçenek vardır.

Ya hiçbir girişimde bulunmayacak, her şeyi sineye çekecektir.

Bu yol, yargısal yanılığı benimseme demektir.

Ya da Zola'yı mahkemeye verecektir.

Bu yol ise Dreyfus Davasının yeni baştan tartışma konusu yapılması demektir.

Yine de ikinci yol yeğlenir.

Ulusal Mecliste Albert de Mun, 'Ordu uzun süre bekletilmemelidir' deyince Başbakan Méline 'Zola hakkında yasal yola başvurulacaktır' yanıtını verir.

Savaş Bakanı General Billot, 18 Ocak 1898'de Zola ve L'Aurore gazetesi sorumlu Müdürü Perreux haklarında hakaret davası açar. Hakaret davasını Savaş Mahkemesine yönelik eylemle sınırlamaya özen gösterir. Amaç, Dreyfus Davasını tartışmanın dışında tutmaktır.

Zola suçlamalarının, görüşlerinin sınırlanarak sakatlanmasına karşı çıkarsa da bu isteği benimsenmez.

Ancak Savaş Bakanı da sınırlama amacıyla başarılı olamayacaktır.

Çünkü işin doğasına aykırıdır, bu amaç.

O sırada Alman Başbakanı Von Bülow da Reichstag'da 'Yüzbaşı Dreyfus ile

herhangi bir Alman görevlisinin hiçbir biçimde ilişkisinin bulunmadığını kesin bir dille açıklar.

Artık aydınlar ve kamuoyu da keskin biçimde ikiye ayrılmışlardır.

Yahudi karşıtlarının, dolayısıyla Dreyfus Davasının yandaşlarının başını dönemin en etkili sağcı yazarı Maurice Barrès (1862-1923) çekmektedir.

Buna karşılık, Dreyfus yandaşlarının, dolayısıyla Dreyfus Davasının karşıtlarının başında ise Anatole France, Emile Zola, André Gide, Marcel Proust, Charles Péguy, Léon Blum, Georges Clemenceau, Jean Jaurès, Lucien Herr, Solcu Hegel, Bernard Lazare, Lucien Lévy-Bruhl, Daniel Halévy, Jacques Bizet gibi ünlüler vardır.

Özellikle L’Aurore yazarı Georges Clemenceau ile La Libre Parole yazarı Edouard Drumont çatışması kamuoyunda ilgi ile izlenir.

ZOLA YARGILANIYOR

Zola, aslında Dreyfus Davasındaki yanlışından dönülmesini isterken, kendisini cinayet mahkemesi önünde bulur.

Kavganın yanları açıktır: Zola ile yandaşları. Karşılarında da hükümet ile yargıçlar. Birinciler, Zola isterse hakaret suçundan hüküm giysin; yeter ki, Dreyfus Davasındaki yanlışından dönülsün, Fransız adaleti bu ayıptan kurtulsun, derler. İkinciler ise, Zola’nın hüküm giymesini ve Dreyfus Davasının dirilmeyecek biçimde kapanmasını isterler.

Duruşma günü, adalet sarayını ve çevresini dolduran insanlar, gün batarken kapatılan oturumlardan sonra ordu mensuplarını alkışlar; karşı görüştekileri yumruklarıyla, sopalarla tehdit ederler.

Zola’nın savunmanı, Av. Labori’dir.

L’Aurore gazetesinin Sorumlu Müdürü Perreux’nün savunmasını, ‘Kaplan’ diye ünlenen politikacı, yazar ve hukukçu Geoges Clemanceau, kardeşi Albert’le birlikte üstlenmiştir.

Zola bir kesimi asker iki yüz tanık dinletmek ister.

Oysa Genelkurmay Başkanı General de Boisdeffre, Rochefort’a ‘askeri otoritenin subayların konuşmasını yasakladığını’ söylemiştir.

Savaş Bakanı, Adalet Bakanının tanıklık isteğini reddeder.

Hükümete göre Dreyfus Davasından artık söz edilemez. Çünkü hüküm kesinleşmiştir.

Nitekim öyle olur. Mahkeme Başkanı Delegorgue, elinden geldiğince sorulan soruların etkisini kırmaya çabalar. Dreyfus Davasından söz edildiğinde o konuda kesin hüküm bulunduğunu belirtir ve 'soru sorulmamış sayıldı' diyerek konuyu kapatmaya çalışır.

Ancak hükümet ve Başkan Delegorgue, bu konuda istenilen başarıyı sağlayamazlar.

Mahkeme, Dreyfus Davasının temel tanıkları Generaller Mercier, de Boisdeffre ile Yarbay du Paty de Clam'ı dinlemek için çağırır.

Eski Cumhurbaşkanı Casimir Périer, devlet sırrı gerekçesiyle General Mercier'nin Dreyfus Mahkemesi yargıçlarına verdiği gizli belgeler hakkında tanıklık yapmayı reddeder.

İlkin Henry dinlenir. İmparatorun mektubundan söz eder.

Ardından dinlenen Picquart kendisine yöneltilen suçlamaların saçmalığını parlak biçimde ortaya koyunca Henry bocalar ve hepsini yadsır, yalanlar.

Ayrıca Picquart mektubun sahte olduğunu da kanıtlar.

Henry'nin peçesi düşer.

Generaller, gergin bir ortamda tanıklık yaparlar. General de Boisdeffre ádeta ultimatoma verir, jüri üyelerine: 'Sizler, der, ulusun ta kendisisiniz. Eğer ulus, kendi ordusuna, ulusun savunmasını üstlenenlere güvenmezse onlar bu ağır işi başkalarına bırakmaya hazırdırlar. Karar sizindir.'

Bu sözler jüriyi etkileyecektir.

Başbakan Méline, Ulusal Mecliste General de Boisdeffre'yi göklere çıkarır. Aydınları da kendilerini ilgilendirmeyen bir konuyla uğraşmakla suçlar. Ona göre 'Yüzbaşı Dreyfus, yasal ve doğru bir biçimde yargılanmış, hüküm giymiştir. Yeniden yargılanıp da ne olacaktır? Neden ülke dirlik düzenlikten kargaşaya sokulmak istenmektedir? Niçin Genelkurmay'a hak verilmiyor da Débácle (Zola'nın 1892'de yayımladığı roman. S. S.) yazarına hak veriliyor?'

General Gonse tanıklık etmeyi reddeder.

Bunun üzerine başta Jaurès ve Clemenceau olmak üzere bütün Dreyfus yanlısı basın gizli dosyanın getirtilmesi için baskı yapmaya başlar.

Dreyfus karşıtı basın ise Genelkurmayın kendisini savunması ister.

Bakan General Mercier, Savaş Mahkemesine verilen gizli belgeler konusunda susmakta direnir.

Tanık du Paty de Clam, Mahkemeyi askerce selamlar.

Sıra General de Pellieux'ye gelir. General, Mahkemeyi inandırma kaygısıyla Panizzardi tarafından Alman Ataşesi Schwartzkoppen'e yollandığı ve Bakanlığa geldiği ileri sürülen sahte mektubun içeriğini gereksiz yere ezberden aktarmaya çabalar. Kamuoyu önünde açıklanan mektup, Kayzerinki değildir.

Ardından tanıklığın dışına çıkar, yurtseverlikten söz eder, de Pellieux.

Mektup konusunda Başkan Delegorgue, çileden çıkar; ağzından baklayı çıkarır, Yahudilik karşıtlığını ortaya döker. 'Dreyfus Davası hakkında, der, Yargıtay Ceza Dairesinde inceleme yapılacak. Bu Yahudi ile bağlantılarınızdan asla söz etmeyin.'

Belli ki, Mahkeme Başkanı yansız değildir.

Bu tanıklık üzerine Başkan tanıklık yapması için yeniden çağırır General de Boisdeffre'i.

General uyarısını yineler.

Belgenin sahte olduğunu bilen Dış İşleri Bakanı Hanotau çağrılır.

Ancak General Boisdeffre, şerefleri kurtarmaya kararlıdır.

Tanık Rochefort ise jüriyi açıkça tehdit eder: 'Aklanma, Almanya ile savaş demektir.'

Perreux'nün avukatı Albert Clemenceau, Mathieu Dreyfus'ün avukatı Demange'a bir soru sorar: 'Bay Demange Dreyfus hakkında verilen kararın yasaya aykırı olduğuna inandığını belirtmişti. Bu açıklamasını, Savaş Mahkemesinin bir üyesi tarafından Salles adında birine söylemiştir. Salles da kendisine. Bu doğru mudur?'

Albert Clemenceau, Başkanın sözünü kesmesine olanak vermeden jüriye dönerek şöyle der: 'Elbette doğrudur.'

Kuşkusuz bu sözler büyük yankı yapar. Çünkü hem Savaş Mahkemesinin kararının yanlış olduğunu, hem de yargılamanın yenilenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Ancak generaller, mektubun gerçek olduğunda direnirler.

Esterhazy'nin gölgeli, silik tanıklığı gözlerden kaçmaz.

Basının tehditleri, hükümetin buyrukları da.

Zola aklanırsa olacaklar bellidir: Kurmaylar görevlerinden ayrılmak zorunda kalacaklar; Fransa'yı sürekli tehdit eden Almanya ile bunalım çıkacaktır.

28 Şubat 1898'de Zola bir yıl hapis ve üç bin Frank para, Perreux dört ay hapis cezalarına hüküm giyerler.

Bu zor ortamda Mahkemeden çıkarken, Zola domates ve taş yağmuruna tutulur, hatta Seine nehrine atılmak istenir.

Kararı tebellüğ etmemek ve savunmalarını hazırlamak için sanıklar İngiltere'ye sığınır.

Jean Jaurès, Zola Davasının yeniden görülmesi için başvuruda bulunur.

Davanın yeniden görülmesi şöyle dursun, devletin bu isteğe yanıtı ağır olur. Zola'nın Légion d'Honneur nişanı geri alınır.

Yargıtay Zola kararını bozar.

Yargılama Versailles Cinayet Mahkemesinde yeniden başlar. 18 Temmuz 1898'de bu kez her iki sanık birer yıl hapis ve üç biner Frank para cezalarına çarptırılır.

Sanıkların çilesi bitmemiştir, daha. Bilirkişiler Couard, Belhomme, Varinard, 'Suçluyorum!' yazısında hakarete uğradıklarını ileri sürerek dava açarlar sanıklar hakkında. Her iki sanık hapis ve para cezalarına hüküm giyerler. Ayrıca L'Aurore gazetesi, Mahkemenin ilamını kırk gün yayımlayacaktır.

Zola'nın malları haczedilir. Onun çalışma masası 32.000 Frank'a kitapçı Fasquelle'in üzerinde kalır.

Zola'ya göre bu kararlar, mahkemelerin kararları değil, 'statu quo'yu savunan parlamentonun, hükümetin, partilerin, basın kenetlenmesidir.

Doğrudur. Çünkü 'hikmet-i hükümet' yine kazanmıştır. Ozan Péguy yine haklı çıkmıştır.

Dreyfus karşıtı basının etekleri zil çalar.

Ama bu sevinç kursaklarında kalacaktır.

Nitekim kargaşa gittikçe büyür.

Çünkü Dreyfus Davasındaki gerçekler ve yanlış çoktan sırtmaya başlamış; kuşkular artmıştır.

Méline Hükümeti sarsılır.

Kazanılan aslında bir Pirüs zaferidir.

Zira en sonunda kazananlar; yenilenler, yani Dreyfus ve Zola ile yandaşları olacaktır.

KURTARICI YILDIRIM

Zola'nın ünlü 'Suçluyorum!' yazısı ve hüküm giymesi sayesinde Dreyfus Davası, parlamentonun, hükümetin, bütün devlet güçlerinin üzerine çıkar. Dreyfus artık bir simgedir. Zola da, Dreyfus'ün kişiliğinde insanlığın ve adalet değerinin doruktaki savunmanıdır.

Dönem, uç ulusçuluğun doruklara ulaştığı, Dreyfus yanlısı olmanın, yanlış insan olmaya yettiği dönemdir.

Zola Davasının sonuçları bir bir yaşanır.

Av. Leblois Paris VII. Bölgesi Belediye Başkan Yardımcılığından uzaklaştırılır.

Picquart, 23 Şubatta hizmette ağır kusur işlediği gerekçesiyle açığa alınır.

Bilimler Akademisi üyesi ünlü kimyacı Profesör Grimaux, Zola ve Perreux'den yana tanıklık ettiği için emekli edilir.

Binbaşı Henry yararına sahte belgeler düzenleyen yazı ustası Lemercier-Picard kendini asar. Bu olay pek yankı yapmaz, ama elbette önemlidir.

Henry ile Picquart 5 Martta düello yaparlar. Picquart yaralanır ve Esterhazy'nin düello önerisini reddeder.

Genel seçimler yapılır. Dreyfus Davasına karşı çıkan ünlüler yitirirler. Özellikle Jaurès ve Reinach yeniden seçilemezler.

Güç yitiren Méline Hükümeti çekilir.

Yeni Brisson Hükümetinin Savaş Bakanı General Cavaignac, Dreyfusçülere kesin darbe vurmaya karardır.

Dosyayı inceletir. Dreyfus ile Esterhazy'nin suç ortağı olduğu kanısına ulaşır. Dreyfus'ün Guyane'a yollanması sırasında geçit resminde bulunan ve kendisine Dreyfus'ün itiraflarda bulunduğunu söyleyen Yüzbaşı Lebrun-Renaud'dan bir itiraf tutanağı düzenlemesini ister.

Cavaignac, Ulusal Meclis kürsüsünden Dreyfus kararına övgüler yağdırır. Dreyfus'ün çürütülemez kanıtlarla hüküm giydiği vurgular.

Bununla yetinse gene iyi. Picquart, Av. Leblois, Jaurès, Zola ve avukatı Labori'nin ve kararın yenilenmesini isteyen herkesin yargılanmalarını da ister. Kaygıları dindirmek amacıyla Henry'nin düzenlediği sahte belgeleri milletvekillerine gösterir.

Alkışlanır.

La Lanterne Yazarı Millerand, Cavaignac'ın 'kamu vicdanını yatıştırdığını' yazar, övgüyle.

Cavaignac da, Millerand da aldanmıştır.

Picquart, 8 Temmuzda Başbakan Brisson'a bir mektup yazar. 'Savaş Bakanı, der, Ulusal Meclis kürsüsünden üç tane sahte belge gösterdi. Bunlardan 1894 tarihli olanların dava ile ilgileri bulunmamaktadır. 1896 tarihli olan ise bütünüyle düzmedir. Yetkili yargı organlarında bunu kanıtlamaya hazırım.'

Péguy'e göre 'Başbakan Brisson bir 'hikmet-i hükümet adamı'dır. Kılını kıpırdatmaz.

Cavaignac, Picquart ve Av. Leblois hakkında devletin güvenliğiyle ilgili gizli belgeleri açığa vurma suçundan yargılanmaları için dava açar.

Yargıç Favre, ilkin Picquart ile ilgili suçlamaları inceler ve onu tutuklar. Sonra da Picquart'ın ihbar ettiği Esterhazy ile kapatması Marguerite Pays'yi, sahte belge düzenleme suçlarından tutuklar.

Bu arada Cavaignac, Picquart tarafından düzenlendiği ileri sürülen belgeleri, özellikle Alexandrine imzalı olanı incelenmesini Yüzbaşı Cuignet'den ister.

13 Ağustos 1898'de Yüzbaşı Cuignet çok şaşırtıcı bir ipucuna rastlar. Gerçek belge ile düzmece belge arasında renk ve çizgi başlıkları vardır.

Sahtecilik çarpıcıdır.

Zola umudunu yitirdiği bir sırada Avukatı Labori'ye yazdığı mektupta şöyle demişti(r): 'Bilinmeyen, öngörülemeyen bir zamanda, bize gökten bir yıldırım düşmesini dilerim.'

İşte o yıldırım, Cuignet'nin bu saptamasıyla yargısal yanılmanın ve dolayısıyla Dreyfus karşıtlarının üzerine düşecektir.

Cuignet, durumu hemen Cavaignac'a bildirir.

Binbaşı Henry'yi çağırır, Cavaignac. Henry, Genel Kurmay Başkanı General de Boisdeffre ve General Roget önünde bu tür olaylarda sığınılan basmakalıp gerekçeyi yineler ve ülkenin yararlarını ve kendi şerefini korumak için sahte belge düzenlediğini itiraf eder.

Tutuklanan Henry, ertesi günü Mont-Valérien Cezaevinde usturayla gırtlığını keserek canına kıyar.

Bu ikinci intihardır.

Ele geçen sahte belge ve Binbaşı Hubert Joseph Henry'nin intiharıyla birlikte süreç hızlanır.

Henry'ye inanan Genel Kurmay Başkanı General de Boisdeffre ve Savaş Bakanı General Cavaignac, demokratik ahlakın gereğine uyarak görevlerinden ayrılırlar.

Dreyfus'un eşi Lucie, Başbakan Brisson'dan Davanın yeniden görülmesini ister.

Hükümet, 'Yeniden İnceleme Yarkurulu'ndan (komisyon) Bayan Lucie Dreyfus'un isteğini incelemesini ister.

Yargıç Bertulus'un yaptığı soruşturmada Genel Kurmay ile Esterhazy arasındaki çatışma açığa çıkar.

Esterhazy, dolandırıcılık suçundan tutuklanmak üzere iken 7 Eylül 1898'de ortadan kaybolur.

12 Eylülde du Paty de Clam Genelkurmayda yaptığı kimi eylemleri yüzünden görevinden ayrılır.

İp gittikçe gerilmektedir.

İpin bir ucunda Dreyfus karşıtları, öbür ucunda Dreyfus yandaşları vardır.

Bu gergin ortamda ipi koparacak bir karar verilir.

Yarkurulun raporu üzerine Brisson Hükümeti, konuyu oyçokluğuyla yargıya götürmeye karar verir. Azınlıkta kalan Savaş Bakanı Zurlinden ile Bayındırlık Bakanı Tillaye çekilirler.

Bu görüşü destekleyen Adalet Bakanı Sarrien, Dreyfus Davasının yenilenmesi için Yargıtay Ceza Dairesine başvurur.

Saliverilme isteği reddedilen Picquart, Mahkemeden çıkarken kalabalığa ilginç şeyler söyler: 'Bu soruşturma başlamadan önce belki son kez konuşmuş olacağım. Eğer cezaevinin hücrelerinde Lemercier-Picard'ın ipi ya da Henry'nin usturası gibi bir şey bulunursa bunun anlamı, benim öldürülmüş olduğumdur.'

24 Ekimde Paris'te Dreyfus karşıtları görkemli bir gösteri yaparlar.

25 Ekimde yeni Savaş Bakanı Chanoine çekilir.

Dosyada Yüzbaşı Cuignet'nin sınıflandırarak koyduğu 374 gizli belge bulan Ceza Dairesi, 29 Ekimde yargılanmanın yenilenmesine ve yeni soruşturma açılmasına karar verir.

Ulusçu basın, Daire Başkanı Loew ile üyeler Manau, Bard, Darest, Rouiller, Attahalin ile Yargıtay Başkanı Ballot-Beaupré'ye ağır suçlamalar yöneltir.

Daha sonra anılarında özel daire başkanlarından Quesnay da Beaurepaire, yargıçlar üzerinde kuşkular yaratıldığını ayrıntılarıyla anlatmıştır.

Sonraki Yargıtay Başkanı Mazeau da yargıçların sakin ve özgür karar vermeleri için Ceza Dairesi yargıçlarına yönelik baskıdan söz eder.

Yeni ayaklanmalar yaşanır. Ama gerçek yol almaktadır.

24 Kasımda Dreyfus ilkin istinabe yoluyla dinlenir.

4 Mart 1899'da dosyanın tutanakları Ceza Dairesi üyelerine dağıtılır.

Le Figaro gazetesinin sorumluları bunların içeriklerini yasaya aykırı olarak kamuoyuna duyurdukları için para cezasına çarptırılırlar.

29 Mayıs 1899'da Yargıtay Başkanı Ballot-Beaupré yazdığı raporu yargıçlara dağıtır. Uzun incelemelerden sonra 'bordro'nun Dreyfus tarafından değil, Esterhazy tarafından yazıldığı sonucuna ulaştığını bildirir.

Esterhazy suçunu itiraf eder, kimi yalanlar ekleyerek.

3 Haziran 1899'da Yargıtay, Yüzbaşı Alfred Dreyfus hakkında Savaş Mahkemesinin verdiği 22 Aralık 1894 tarihli hükümlülük kararını bozar, Dreyfus'un Rennes Savaş Mahkemesince yeniden yargılanmasına karar verir.

Dreyfus, 3 Haziranda Fransa'ya döner. Zola da.

AKLANMA SERÜVENİ

Haziran 1899'da Dreyfus ve Zola Fransa'ya döndüklerinde Başbakan Dupuy'dür. Hükümette Dreyfus yandaşı bakanlar vardır.

Başbakan, Davanın yeniden ele alınmasından yanadır.

Kamuoyundaki bölünme, daha da keskinleşmiştir.

Duruşma, Rennes Savaş Mahkemesinde 7 Ağustos 1899'da başlar.

Duruşmada Dreyfus ádeta tükenmiştir. Kendini isteksizce savunur. Av. Labori ise çok ateşli.

Eski Savunma Bakanı General Mercier tanıktır; ilk görüşünü yineler. 'Suçlu ya benim ya da Dreyfus' der.

Güçlü bir savunma yapan Av. Labori'yi, 14 Ağustosta bir kişi tabanca ile yaralar.

Savunman Av. Demange'ın ataşeleri dinletme isteği reddedilir. Savcı, dolandırıcılıktan hükümlü eski bir subayı, H. von Cernuski'yi dinletir. Von Cernuski, saray danışmanlarından Mosevig adında birinin Dreyfus'un suçlu olduğunu itiraf ettiğine ilişkin yalancı tanıklıkta bulunur.

Böyle bir görevi olmayan Mosevig, aynı gün casusluk suçundan Viyana'da tutuklanır.

Av. Labori, Alman İmparatoru ile İtalya Kralından ataşelerinin Mahkemede dinlenmesi için izin ister. Çünkü 'bordro' üzerinde Alman İmparatoru I. Guillaume'un kimi notlar düştüğü ileri sürülmüştür.

Bunun üzerine İmparatorluk Resmi Gazetesi Fransa'daki Alman Büyükelçiliğinin Yüzbaşı ile bir ilişkisi bulunmadığını açıklar. Esasen Başbakan von Bülow da, 24 Ocak 1898'de bunu Reichstag'da açıklamıştır.

Almanya uyuşmazlık konusu belgenin geri verilmesini ister ve savaş tehdidinde bulunur. Bunalım çıkar.

Askeri Savcı Carrière, Dreyfus'ün yeniden cezalandırılmasını ister.

Av. Demange buna güçlü bir yanıt verir.

Son oturumda yargıçlarından Binbaşı Merle ağlamakta, Yargıç Brognard ise durmadan notlar kaleme almaktadır.

Yargılama 9 Eylül 1899'da biter.

İki oya karşı beş oy ile Dreyfus, indirici nedenler gözetilerek, on yıl hapis (kalebentlik) cezasına hüküm giyer. Askeri rütbesi yine geri alınır.

Karara dayanarak Mercier ve Dreyfus karşıtı basın saldırıya geçer.

Aynı gün Scheurer-Kestner ölür.

16 Ekimde solcular büyük bir açık hava toplantısı düzenlerler. Aralarında Jaurès, Viviani, Guesde, Gérault-Richard, Brusso, Colly, Vaillant, Allard, Aristide Briand da vardır.

Dupuy çekilir. Yeni Hükümeti Waldeck-Rousseau kurar.

26 Aralık 1900'de Dreyfus, yeni Başbakana bir mektup yazar. Suçsuzluğunu ve asıl suçluları kanıtlamaya hazırdır.

Ancak Hükümet, ülkeyi bölen ve onca uğraştıran Davayı artık gündemden düşürmek için 'af'tan yanadır.

Clemenceau ve Jaurès buna karşı çıkarlar. Reinach, B. Lazare, Mathieu acıların bitmesi için Dreyfus'ü af konusunda ikna ederler.

'Hikmet-i hükümet', yine kazanır. Ama şimdilik.

Savaş Bakanı General G. de Galliffet, askeri birliklere Dreyfus olayının kapandığını bildirir.

Ulusal Mecliste Jaurès, 1894 soruşturmasını üstlenen General Pellieux'nün Savaş Bakanına yazdığı bir mektubun Rennes Mahkemesinde okunmadığını açıklar.

Gerçekten bu mektubunda General, kimi şerefsizlerce aldatıldığını, astlarının güvenini yitirdiğini, komuta edemeyecek duruma düşürüldüğünü; kendisinin de bu sahtecilikte payı olan üstlerine karşı güven duymadığını; bu nedenlerle emekli olmak istediğini belirterek ordudan ayrılmıştır.

Eski Başbakan Brisson ve Eski Bakan Cavaignac, mektuptan bilgileri olmadığını söylerler. Bu bir.

Ertesi günü Yeni Savaş Bakanı André, araştırma yaptırır. Mektup, önceki savaş bakanlarından Zurlinden tarafından gizlenmiştir. Bu iki.

Bakanlık arşivlerine inilir. Gizli belgeler arasında Alman Ataşenin yazdığı mektuplara ve Dreyfus'ün hükümlülüğüne temel oluşturan 'D... alçağı' diye yazılan belgeye ulaşılır. Belge, Dreyfus'ün Savaş Bakanlığında göreve başlamadan önce 1892'de kaleme alınmıştır. Bu üç.

Savaş Mahkemesinde Dreyfus'ün ortadan kaldırdığı ileri sürülen kimi belgeler de bulunur. Bu dört.

Kimi belgelere sahte eski tarihler eklendiği, yeni sahte belgeler düzenlendiği, bunların asıllarının da bulunduğu saptanır. Bu beş.

Ele geçen bir telgrafa göre, hüküm giydiği gün Lebrun-Renaud'ya suçunu itiraf etmek şöyle dursun, Dreyfus'ün Mahkemedan çıkarken suçsuz olduğunu haykırdığı anlaşılır. Bu telgraf, durumu General Saussier'ye bildiren Albay Guérin'e aittir. Binbaşı Lebrun-Renaud'nun kayda değer bir şey olmadığını belirten raporu da bu telgrafi doğrulamaktadır. Bu altı.

Skandal apaçık ortadadır.

Bunlar gözetilerek dosya, 19 Eylül 1903'te Başbakan Emile Combes'a sunulur.

Adalet Bakanı Valé, dosyayı 23 Aralık 1903'te Yargıtay Başsavcısına yollar.

Başsavcının yeni soruşturması 7 Marttan 19 Kasıma dek sürer.

Bu soruşturma ile ilgili rapor, 14 Mart 1906'da biter. Eski ilgi ve heyecanlar da.

Siyasal olaylar birbirini izler.

Savaş Bakanı General André'nin adı başka yolsuzluklara karışır, ayrılır; Combes Hükümeti düşer.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 18 Haziran 1906'da toplanır. Başsavcı sekiz oturum boyunca iddianamesini okur. Yeni kanıtlar sunar.

Savunman Av. Mornard, Dreyfus'ün şerefine çığnendiğini belirterek, bu lekeyi silmek için suçsuzluğunun saptanmasını ve buna ilişkin kararın Resmi Gazetede yayımlanmasını ister.

Yargıtay 12 Temmuz 1906'da Rennes Savaş Mahkemesinin 9 Eylül 1899 tarihli kararını bozar. Bozma kararının Resmi Gazetenin yanı sıra giderleri hazineye ait olmak üzere Dreyfus'ün seçeceği beş ayrı gazetede, ayrıca Paris ve taşradaki elli gazetede yayımlanmasına karar verir.

Af nedeniyle cezaevinden çıkan Dreyfus, böylece şerefini de kurtarmış olur.

Ulusal Meclis, 88'e karşı 343 oyla Davanın yenilenmesini ve gerçeğin ortaya çıkmasını sağlayanlara ulus adına teşekkür eder.

Dreyfus'ün rütbesi binbaşılığa yükseltilir; 20 Temmuz 1906'da Légion d'Honneur nişanı yeniden göğsüne takılır.

Picquart tuğgeneral olarak orduya döner. Av. Leblois uzaklaştırıldığı Paris VII. Bölge Belediyesine onursal başkan atanır.

Ancak Davanın sonuçları ve etkileri günümüzden de öte sürüp gider.

İZLER

Dreyfus Davası, salt suçluyu bulma, yani polis ve / ya yargılama etkinliğiyle ilgili sıradan bir olay değildir.

Adalet tarihinin en önemli ve en çok iz bırakan davalarından biridir.

Daha önceleri belirtildiği üzere, iki özkıyım (intihar) olayı yaşanmıştır: Sahte belgeler düzenleyen yazı ustası Lemercier-Picard kendini asmış; Binbaşı Hubert Joseph Henry usturayla boğazını kesmiştir.

İki özkıyım da, kendine kıyanların suçlarının kanıtlanmasından sonra gerçekleşmiştir.

Gerçek suçlunun ortaya çıkması üzerine görevlerinden hemen ayrılanlar olmuştur: Henry'ye körü körüne inanan Genel Kurmay Başkanı General de Boisdeffre ve Savaş Bakanı General Cavaignac.

Yine Brisson Hükümeti çoğunluğunun konuyu yargıya götürmeye karar vermesi üzerine azınlıkta kalan Savaş Bakanı Zurlinden ile Bayındırlık Bakanı Tillaye de çekilmişlerdir.

Bunlar kuşkusuz Davanın siyasal sonuçlarıdır.

Davanın özümüyle ilgili ve sınırlı olarak belirtmek gerekir ki, casusluk belgesi ünlü 'bordo'yu düzenleyen kişinin, hüküm giyen Dreyfus olmadığı kesinkes ortaya çıkmıştır.

Eski Savaş Bakanı General Mercier'nin kesin kanıt toplamadaki yetersizliği, sahtecilik ürünü belgelerin kullanılma biçimi, nice insana suçun birden çok ortağı bulunduğu olasılığını sürekli düşündürmüştür. Paléologue tarafından da benimsenen bu görüş, yandaş bulmamıştır.

Ağırlıklı görüşe göre, suçu tek başına Esterhazy işlemiştir.

Ortaya atılan bir başka görüş de şudur: Yalnızca Dreyfus değil, Dreyfus'ün suçlu olmadığını bilmesine karşın, onun hüküm giymesine yol açan Genelkurmay da suçludur.

Bu nedenle Rennes Savaş Mahkemesince daha az ceza alan Dreyfus, aslında ahlak açısından aklanmış; ancak biçimsel olarak hüküm giymiştir. Çünkü Yargıtay, kararı eksik soruşturma açısından bozduğu halde, Mahkeme bu soruşturmayı yeterince yapmamış, gerçek suçluyu ya da suçluları araştırmamıştır.

Nitekim 1899'dan sonra kamuoyunda Dreyfus'ün suçsuzluğu ve aklanması kanısı güçlenmiş, Yüzbaşı sağduyulu çoğunluğun vicdanında aklanmıştır.

Her zaman ıvecen davranan basın on iki yıl boyunca çok kötü bir sınav vermiştir. Yandaş ve karşıt yazarlar, Davayı basından öğrendiklerine göre ve yetersiz bilgilerle değerlendirmiş, kamuoyunu yönlendirmişlerdir.

Aydınlar, özellikle Barrès, Péguy, Emile Boutroux, Maurras, Gabriel Monod gibi düşünürler doruktan inmemişler, Davayla ilgili tartışmalara doğrudan katılmamışlardır.

1870 Sedan yenilgisinin çocukları, öfkelerini serinletmek için bir şamar oğlanı aramışlar; Yahudi soyundan gelen bir subayı, Dreyfus'ü bulmuşlardır. Ne var ki, aslında hiçbir hükümet Dreyfus'ü belki de cezalandırmak, cezalandırılmışsa davasını yenilemek istememiştir.

Davada hiç kuşkusuz, gazeteci ve yazar Jaurès, milletvekili Jaurès'ten daha güçlü çıkmıştır.

Clemenceau, adalet tarihine geçen ve uç görüşü yansıtan ünlü sözünü Dreyfus Davası dolayısıyla söylemiştir: 'Askeri müzik ne kadar müzikse, askeri adalet de o kadar adalettir.'

Başbakan Waldeck-Rousseau, aslında Dreyfus'ün biçimsel olarak hükümlü, ordunun da saygın kalmasını istemiş, af konusuna sıcak bakmıştır.

Parlamente sistem kendi yetkilerine yeniden kavuşmak amacına öncelik vermiştir.

Davanın siyasal sömürsü, özellikle 1899'dan itibaren artmıştır.

Kilise, Mac-Mahon ve monarşistlerle birlikte 1870 Sedan bozgunundan sonra sürekli ahlaki ve manevi düzenin, dolayısıyla her aşamada Davanın savunucusu olmuştur.

Sosyalistler Cumhuriyetçilerin kucağına düşmüşlerdir, zaman zaman.

Yargı erki, yürütme erkine bağımlı gibi bir görüntü sergileyerek kötü bir sınav vermiş; yargıçların ve savcılarının hükümetçe atanmaları ve yer değiştirmeleri, kamuoyunda yargıya güveni azaltmıştır.

Cumhurbaşkanı Félix François Faure, sürekli Davanın yenilenmesine karşı

çıkıymış, hem sağdan, hem de soldan tepki görmüş, ansızın öldüğünde cenaze töreni sırasında da Dreyfus yanlıları ile karşıtları arasında çatışmalar yaşanmıştır.

Yeni Cumhurbaşkanı Emile Loubet Davaya daha özenli ve sağduyulu yaklaşmıştır.

Dava sırasında laiklikle ilgili, devlet ve Kilise ayrılığını ngren nl 1905 Yasası çıkmıştır.

Kuşkusuz Dreyfus Davası, büyük acılar yaşatmıştır, Fransa'ya. Toplum iki ayrı kutba blnmştir.

Tıpkı son günlerde ülkemizde yaşananlar gibi. Aslında Anayasa Mahkemesinin AK Partiyi kapatma davası, 'Ergenekon' diye adlandırılan Dava ve benzerleri, Dreyfus Davasında yaşananların bir başka toplumda ve kültür ortamında yinelenmesidir.

Dreyfus Davasında görüldüğü gibi Türk kamuoyu da bu davalarda ikiye ayrılmış; Ergenekon Davası ve Kapatma Davası yandaşları ile karşıtları, doğru hukuktan yana olacak yerde, cemaatçi bir anlayışla karşı karşıya gelmişler, 'ben haklıyım' derdine düşmüşlerdir.

Ancak, tarihe neden-sonuç ilişkisi içinde sağlıklı yaklaşan güçlü Fransız kültürü, acıyı mutlu sona dönüştürmeyi başarmış, bu Davadan büyük dersler çıkarmıştır.

Bu dersler, sadece Fransa'yla sınırlı kalmamış, Fransa'nın esinlediği birçok Batı ülkesine de yansımış, deta hukukta iyileşmenin başlangıç noktası olmuştur. Bu deneyim sayesinde ülkeler, böylesine bir yargısal yanılığya bir daha düşmemek için çareler aramaya, yasal önlemler öngörmeye başlamışlardır.

Son zmlemede Dava belli bir duruş yaratmıştır. Bu duruşun ne olduğu iyice bilinmeden, bir yazarın dediği gibi, çağımız hukuk düşüncesini algılamak olanaksızdır.

Bu duruş ve sonuç, yargı bağımsızlığıyla ilgilidir.

Özellikle yargının ve yargıçların kamuoyu karşısında bağımsızlığının sağlanması konusu, bu tür davalardan sonra Avrupa hukuk dünyasında sık sık gündeme gelmiş, yasal düzenlemelere yol amıştır.

Bu gelişme Türk hukuk düzenini de etkilemiş, yargı bağımsızlığının dördüncü boyutu olan 'kamuoyuna karşı yargının bağımsızlığı'nı bir değer olarak korumak gerektiği 2004 tarihli yasa koyucusunca da benimsenmiştir.

Ne yazık ki Batı'ya göre yıllarca sonra!